

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2011

MARTIN KUŠ

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH
STUDIÍ, O. P. S., ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**JADERNÁ ELEKTRÁRNA TEMELÍN
V KONTEXTU ENVIRONMENTÁLNÍ BEZPEČNOSTI**

Autor práce: Martin Kuš

Studijní obor: Bezpečnostně právní činnost ve veřejné správě

Forma studia: Prezenční – individuální studijní plán

Vedoucí práce: Ing. Jan Těšitel, CSc.

**Katedra: Katedra krajinného managementu, Zemědělská fakulta,
Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích**

2011

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval/a samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury. Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna ke studijním účelům.

.....
vlastnoruční podpis autora bakalářské práce

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, Ing. Janu Těšitelovi, CSc., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

OBSAH

1.	ÚVOD.....	9
2.	METODIKA A PODKLADOVÝ MATERIÁL.....	11
3. .	SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ 2004 – 2008.....	13
3.1.	CHARAKTERISTIKA VÝBĚROVÉHO SOUBORU.....	13
3.2.	KOMPARACE POSTOJŮ 2004-2008.....	18
3.2.1.	Adaptace na stres.....	18
3.2.2.	Křehkost adaptace.....	32
3.2.3.	Informovanost.....	36
3.2.4.	Sociální vztahy.....	38
3.2.5.	Dostavba Jaderné elektrárny Temelín a výstavba úložiště.....	41
4.	DISKUSE A ZÁVĚR.....	45
5.	PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY.....	47
	ABSTRAKT.....	49
	ABSTRACT.....	50

1. ÚVOD

Velká průmyslová zařízení zpravidla zásadně ovlivňují přírodní a sociální prostředí regionu, ve kterém jsou umístěna, a to jak ve fázi výstavby, tak svým provozem. Podle sociologa GIDDENSE (2000) představují tzv. vyrobená rizika. Giddens ve svém konceptu rozlišuje **rizika vnější**, jež přicházejí hlavně z přírody a jsou přirozenou součástí života lidí, a **vyrobená**, jež se objevila až s rozvojem znalostí o světě a snahou zasahovat do něj. Vyrobené riziko se neredukuje pouze na ekologické problémy, ale promítá se i do každodenního života. Záleží na politicích, jak k němu přistoupí: pokud jej podcení, jsou obviňováni ze zastírání skutečnosti, nadhodnotí-li jej, pak zase z šíření paniky. Giddens se nedomnívá, že by náš věk byl o mnoho nebezpečnější než tomu bylo dříve, pouze se mění poměr rizik, kdy ta vyrobená se stávají nebezpečnějšími. Pro mnohá z těchto rizik je charakteristické, že překračují hranice národních států, a proto je nutná kooperace vlád, ale také zavedení nových institucí, které by monitorovaly a posuzovaly technologické změny (podobně BUZAN A KOL., 2005). Z hlediska politického rozhodování je velmi zajímavé, že Giddens přiznává riziku jistý dynamizující efekt a neskrývá ani určitý optimismus, když konstatuje: „Možná bude celkem často zapotřebí, abychom se, když půjde o podporu vědeckých inovací či jiných forem změny, chovali spíše odvážně než opatrně.“

Z výše uvedeného vyplývá, že kromě expertního odhadu rizika výstavby a následného provozu velkých průmyslových zařízení, které je de facto založeno na odhadu pravděpodobnosti vzniku nežádoucích dopadů včetně případné havárie těchto zařízení, je nutné brát v úvahu i hodnocení rizika laickou veřejností. Ta, na rozdíl od expertů, hodnotí riziko více méně intuitivně, na základě dlouhodobé sociální a kulturní zkušenosti¹. Takto definované hodnocení rizika má dynamický charakter, což způsobuje, že se postoj veřejnosti k danému průmyslovému zařízení může během času měnit (ELLIOTT ET AL., 1997).

Výstavba Jaderné elektrárny Temelín byla zahájena v polovině osmdesátých let minulého století. Elektrárna představuje průmyslový celek, který svojí velikostí přesahuje

¹ Terminologické metafory jako „krajina rizika“ (v originále „landscape of risk“) a „stín vnímaného rizika“ (v originále „risk perception shadow“) mohou být použity k tomu, abychom si uvědomili šíři této problematiky a především pak fakt, že má jak objektivní, tak subjektivní rozměr. „Krajina rizika“ označuje území, která jsou nebo mohou být potenciálně vystavena radioaktivní kontaminaci, jak je definuje objektivní věda (BLOWERS, 1999). Naproti tomu „stín vnímaného rizika“ představuje konkrétní společenství lidí, které se cítí být vystaveno riziku vyvolanému průmyslovým zařízením, ať už navrhovaným nebo jsoícím v provozu. Vykazuje tedy měřitelné sociální dopady, a to bez ohledu na to, zda riziko poškození lidského zdraví nebo životního prostředí bylo vědecky prokázáno (STOFFLE ET AL., 1993).

vše, co dosud bylo v jižních Čechách postaveno². Krajina, ve které se začalo stavět, byla tradiční zemědělskou krajinou na rozhraní tří okresů, ležící mimo hlavní dopravní tepny. Měla všechny atributy marginálního území včetně rurálního a konzervativního charakteru místní populace. V tomto prostředí pak elektrárna, jednak svými rozměry, ale i faktem, že její výstavba i provoz byly založeny na „know-how, které zde nebylo běžně k dispozici, představovala „cizorodý prvek“ a jako taková byla místní populací vnímána především jako riziko (TĚŠITEL ET AL., 2005). Jaderná elektrárna Temelín má všechny atributy požadované výše uvedenou definicí „vyrobeného rizika“. Diskuse, točící se okolo rizika připisovaného jaderné elektrárně, kromě toho, že se dotýkala environmentálních aspektů, brala do úvahy i dopady provozu elektrárny na každodenní život lidí, žijících v jejím okolí. Představovala tak „politikum“ a to především na mezinárodní úrovni, když se stala od počátku devadesátých let předmětem žhavé politické debaty mezi Českou republikou a Rakouskem.

Co se vnitropolitické situace týká, je třeba připustit, že stát dlouho nevěnoval uvedené problematice dostatečnou pozornost. Kauza „Temelín“ se nestala předmětem široké a soustavně založené společenské diskuse. Stala se spíše pouze kolbištěm, na kterém se utkaly zejména dvě lobbistické skupiny (Jihočeské matky kontra Jihočeští taťkové), přičemž většina populace České republiky se této hry de facto nezúčastnila.

I společenské vědy v diskusi o ní dlouho mlčely. Situace se částečně změnila v roce 2000, kdy podpis Dohody z Melku mezi Českou republikou a Rakouskem vytvořil základ pro založení dlouhodobého výzkumu zaměřeného kromě jiného i na sociální dimenzi Jaderné elektrárny Temelín (KOLEKTIV, 2006; TĚŠITEL, KUŠOVÁ, 2010). Ten si mimo jiné kladl otázku, nakolik se naplnil předpoklad, že se Jaderná elektrárna Temelín stane faktorem generujícím regionální sociální dynamiku, a to ve dvou směrech. Na jedné straně se předpokládalo, že její přítomnost povede k tomu, že se místní populace bude muset vyrovnat s pocitem permanentního nebezpečí ohrožení života, na druhé straně se očekávalo, že přítomnost jaderné elektrárny bude stimulovat přímo i nepřímo socioekonomický rozvoj celého regionu (VAISHAR, 1999).

² Jaderná elektrárna Temelín leží přibližně 24 km od Českých Budějovic a 5 km od Týna nad Vltavou. Elektřinu vyrábí ve dvou výrobních blocích s tlakovodními reaktory VVER 1000 typu V 320. Odběr technologické vody je zajištěn z vodního díla Hněvkovice na Vltavě, jehož vybudování bylo součástí výstavby elektrárny. Požadovanou kvalitu vody zaručují čističky odpadních vod na horním toku Vltavy především ve Větrní, Českém Krumlově a Českých Budějovicích. Na jaře 2003 se temelínská elektrárna s instalovaným elektrickým výkonem 2000 MW stala největším energetickým zdrojem České republiky.

Předkládaná bakalářská práce se snaží přispět svým dílem ke společenské debatě týkající se temelínské jaderné elektrárny. Soustřeďuje se přitom na změnu sociální percepce rizika, což je problém z hlediska bezpečnostní politiky státu velice zajímavý. Práce hledá odpověď na otázku, zda jihočeská populace během doby, která uplynula od dostavby elektrárny a jejího následného uvedení do provozu, změnila svůj postoj k ní. Cílem práce je tedy snaha o popis procesu adaptace jihočeské populace na riziko představované přítomností Jaderné elektrárny Temelín v regionu.

2. METODIKA A PODKLADOVÝ MATERIÁL

Bakalářská práce má charakter sociologické empirické studie porovnávající vztah jihočeské populace k Jaderné elektrárně Temelín ve dvou časových horizontech, vzdálených od sebe necelých pět let. Podkladové informace byly získány pomocí sekundární analýzy dat (DISMAN, 1993)³ sebraných v rámci výše zmíněného longitudinálního výzkumu.

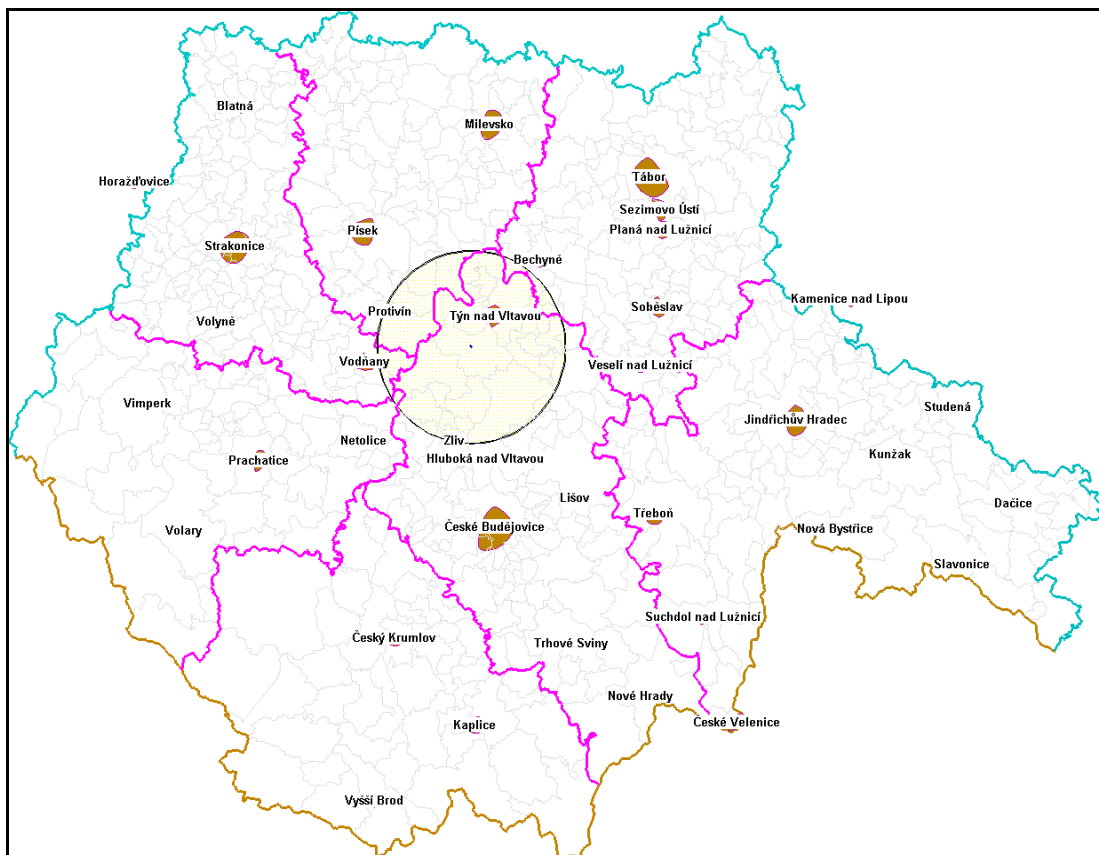
Longitudinální výzkum týkající se sociálně ekologických a psychologických dopadů Jaderné elektrárny Temelín na obyvatele, jehož druhého kola se autor bakalářské práce sám aktivně zúčastnil⁴, byl prováděn formou kvantitativního dotazníkového šetření ve dvou časových horizontech – listopad a prosinec 2004 a prosinec 2008 na území jižních Čech. Jeho základem se stal strukturovaný dotazník Quality of Life Profile (Adult Version), standardizovaný Centrem pro podporu zdraví (Centre for Health Promotion – CHP) při kanadské University of Toronto (MASSAM, 2002). Obecný konstrukt kvality života byl použit pro hodnocení konkrétní situace, tj. pro hledání odpovědi na otázky, jak byly jednotlivé dimenze kvality života ovlivněny výstavbou a provozem Jaderné elektrárny Temelín. Každá z nich byla posuzována jednotlivcem nejen z hlediska spokojenosti s ní a důležitosti pro jeho život, ale předmětem zkoumání byl i respondentův názor, jak je daná dimenze podle jeho mínění ovlivňována Jadernou elektrárnou Temelín (*Kolektiv, 2006*). Dotazník pro obě šetření měl stejnou strukturu, ale v roce 2008 byl rozšířen o dvě aktuální otázky - zkoumající názor obyvatel na rozšíření jaderné elektrárny o další dva bloky a na případné vybudování úložiště jaderného odpadu v jižních Čechách.

Při vymezení zájmového území bylo akcentováno správní hledisko. Nejširším modelovým územím se tak stal celý Jihočeský kraj (viz obr. č. 1). Základním souborem byla

³ Sekundární analýza dat = nové zpracování již existujících původních dat sebraných jinými autory pro účely jiných výzkumů.

⁴ Kódování a podíl na zpracování empirických dat

dospělá populace jižních Čech, tj. obyvatelé starší patnácti let mající zde své trvalé bydliště. Výběrový soubor byl vytvořen kombinací kvótního a náhodného výběru. Kvóty byly stanoveny podle velikosti sídel a jejich vzdálenosti od Jaderné elektrárny Temelín. V rámci těchto kvót byl pak proveden náhodný výběr.

Obr. 1 Schématická mapka modelového území (Jihočeský kraj) se zakreslenou třinácti kilometrovou zónou havarijního plánování.

Terénní sběr dat se v obou šetřeních uskutečnil za pomoci tazatelů – studentů středních škol sídlících v dotčeném území – gymnázií Český Krumlov, Vimperk, České Budějovice, Jindřichův Hradec, Dačice, Třebon, Písek, Tábor, Strakonice a Střední odborné školy pro ochranu a tvorbu životního prostředí ve Veselí nad Lužnicí.

Empirická data byla v roce 2004 získána od 1043 a v roce 2008 od 973 respondentů. Základní soubor čítal 560 284 obyvatel v roce 2004 a 544 967 obyvatel v roce 2008⁵. Výběrový podíl tedy v jednotlivých šetřeních činil 0,19% a 0,18% (v obou případech cca

⁵ <http://www.czso.cz/x/krajedata.nsf/oblast2/obyvatelstvo-xc> [cit. 2011-01-20]

0,2%), což dávalo předpoklad slušné statistické reprezentativnosti obou výběrů. Takto získaná data byla nakódována do počítače.

Tato databáze se stala výchozím materiálem pro zpracování bakalářské práce. Při analýze dat byla napřed použita metoda třídění prvního stupně. Pro následnou analýzu vyšších stupňů byl použit test dobré shody a metoda kontingenčních tabulek (program SPSS Windows, verze 12.0. respektive 15.0.). Grafické výstupy byly zpracovány v programu Excel 2000 for Windows. Grafy, tabulky a jejich interpretace představují jádro následující kapitoly 3 – výsledky.

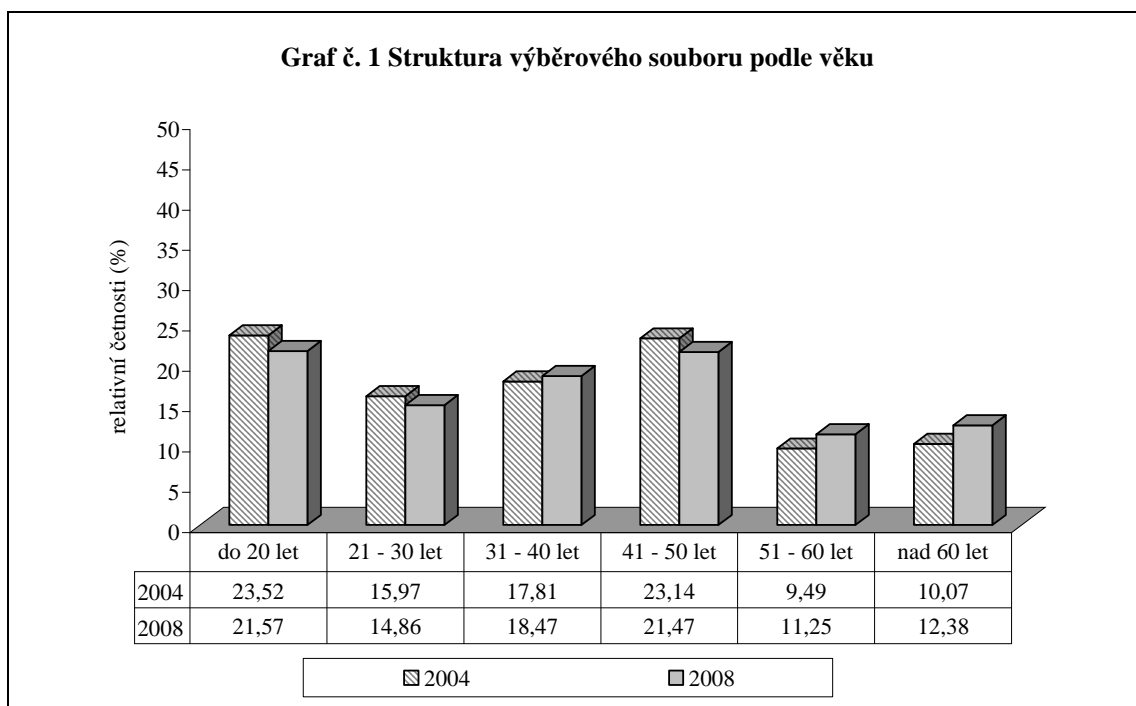
Na tomto místě je nezbytné zdůraznit, že cílem práce bylo porovnání postojů ve dvou časových horizontech – 2004 a 2008. Výsledky analýzy dat a závěry z nich odvozené se tedy nutně vztahují k tomuto období.

3. SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ 2004 - 2008

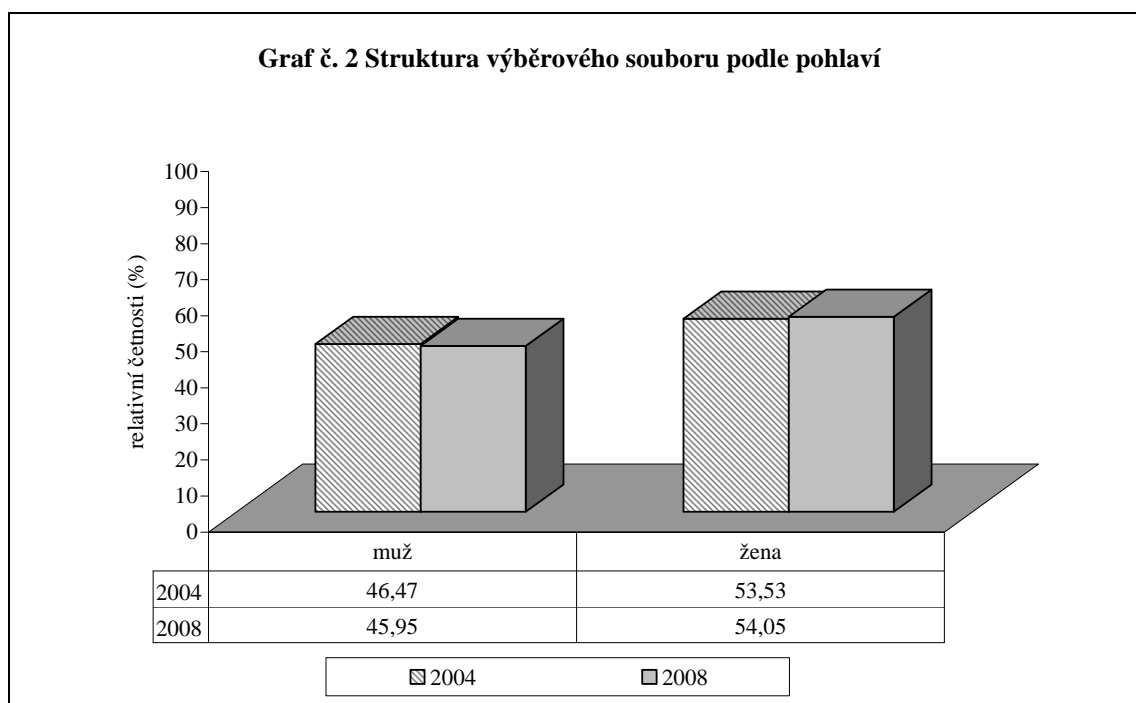
3. 1. CHARAKTERISTIKA VÝBĚROVÉHO SOUBORU

Následující text popisuje strukturu obou výběrových souborů podle věku, pohlaví, vzdělání, zaměstnání, místa trvalého bydliště a faktu, zda se jedná o jihočeského rodáka či nikoliv. Zároveň, pokud je to možné, porovnává tyto zjištěné sociodemografické charakteristiky skupiny jihočeských obyvatel s výsledky oficiálních statistických měření (Statistická ročenka Jihočeského kraje 2008).

Z hlediska věkových kategorií, jak je patrné z grafu č. 1, v obou výběrových souborech převažovali mladí lidé do 20 let a zároveň lidé ve středním věku 41-50 let. Lze se domnívat, že zviditelnění těchto kategorií bylo způsobeno věkem tazatelů, kteří patrně upřednostňovali při dotazování především své vrstevníky a rodiče. Méně byly zastoupeny věkové kategorie nad 50 let.

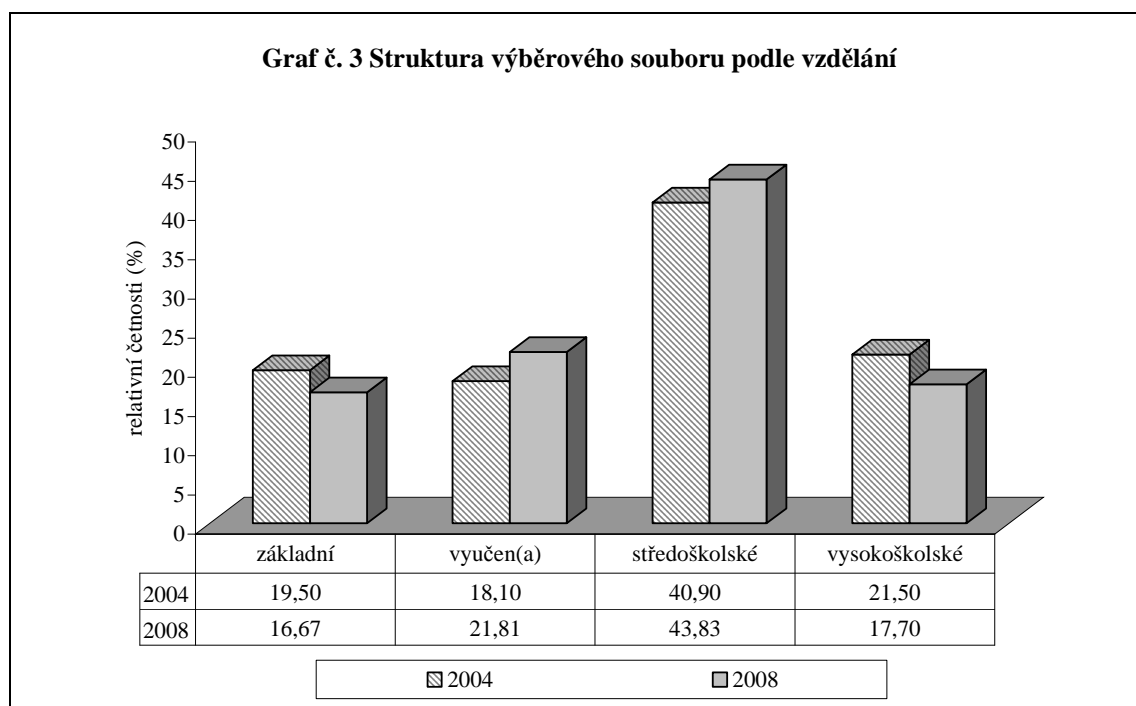

Soubory respondentů z hlediska zastoupení mužů a žen vypadaly následovně. Převažovaly v něm ženy nad muži, jak je zobrazeno na grafu č. 2, což přibližně odpovídá skutečnému rozložení v jihočeské populaci (ženy 51 %, muži 49 %).

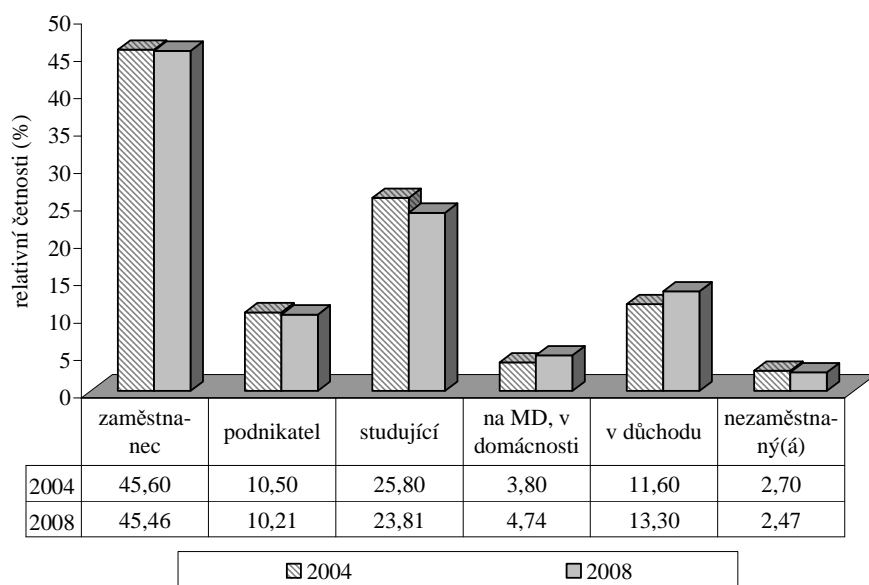
Celková struktura vzdělání respondentů je popsána grafem č. 3. Převládali v něm středoškoláci. Oproti základnímu souboru byli nadhodnoceni, stejně tak jako kategorie vysokoškoláků (podíl SŠ na základním souboru tvoří 30%, u VŠ činí 8%). Zřejmě se opět

projevil vliv tazatelů na výběr respondentů. Lze se domnívat, že vzdělanostně kulturní zázemí tazatelů mohlo ovlivnit pestrost výběru respondentů, vybírali si je nejspíše ze svého sociálního okolí (kamarády, rodiče, učitele, atd.).

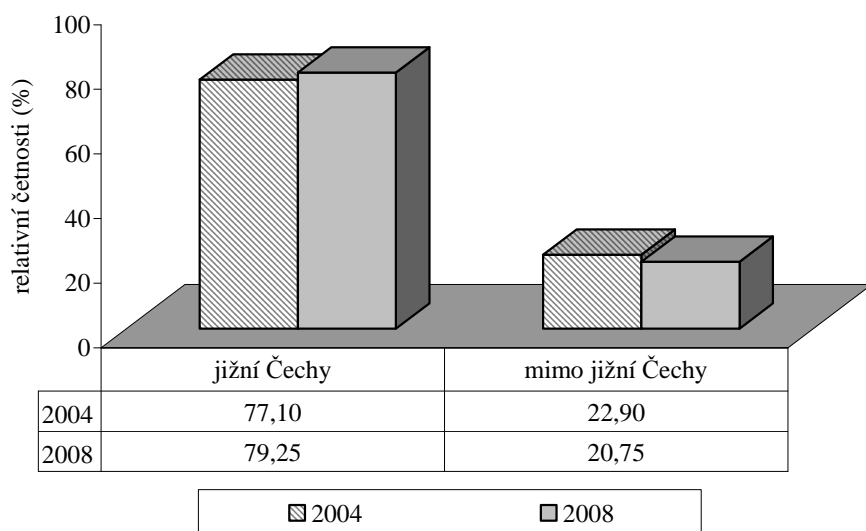
Z hlediska zaměstnání (Graf č. 4) dominovali zaměstnanci v poměru, který odpovídal souboru základnímu. Nepatrně byli nadhodnoceni studující a podceněna skupina důchodců (v základním souboru je podíl studujících cca 18%, důchodců 21%). Při porovnání obou výběrů, lze konstatovat, že výběr provedený v roce 2008 lépe reflektoval realitu.

Graf č. 4 Struktura výběrového souboru podle zaměstnání

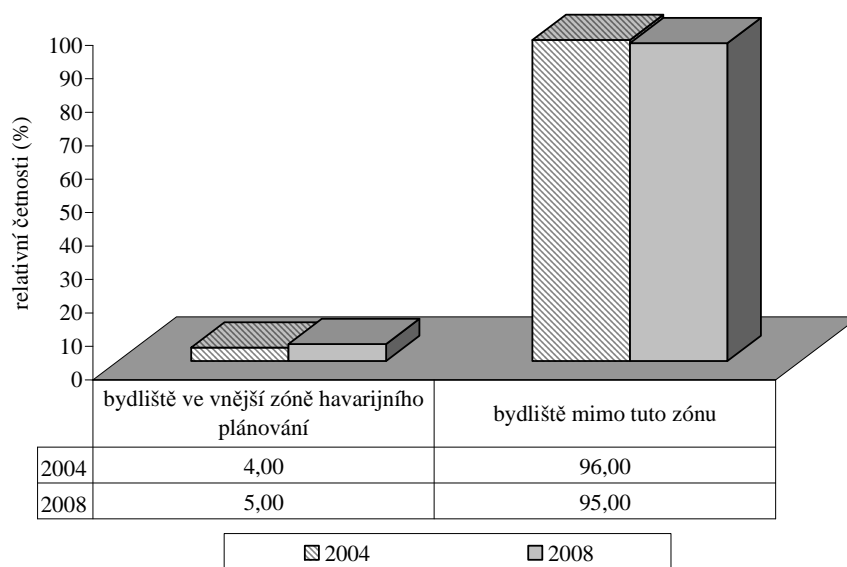

Podíl „rodáků“ na celkovém počtu obyvatel zůstal v obou výběrech téměř stejný, podobně jako podíl lidí bydlících v zóně havarijního plánování (Grafy 5 a 6).

Graf č. 5 Struktura výběrového souboru podle místa narození

Graf č. 6 Struktura výběrového souboru podle místa trvalého bydliště

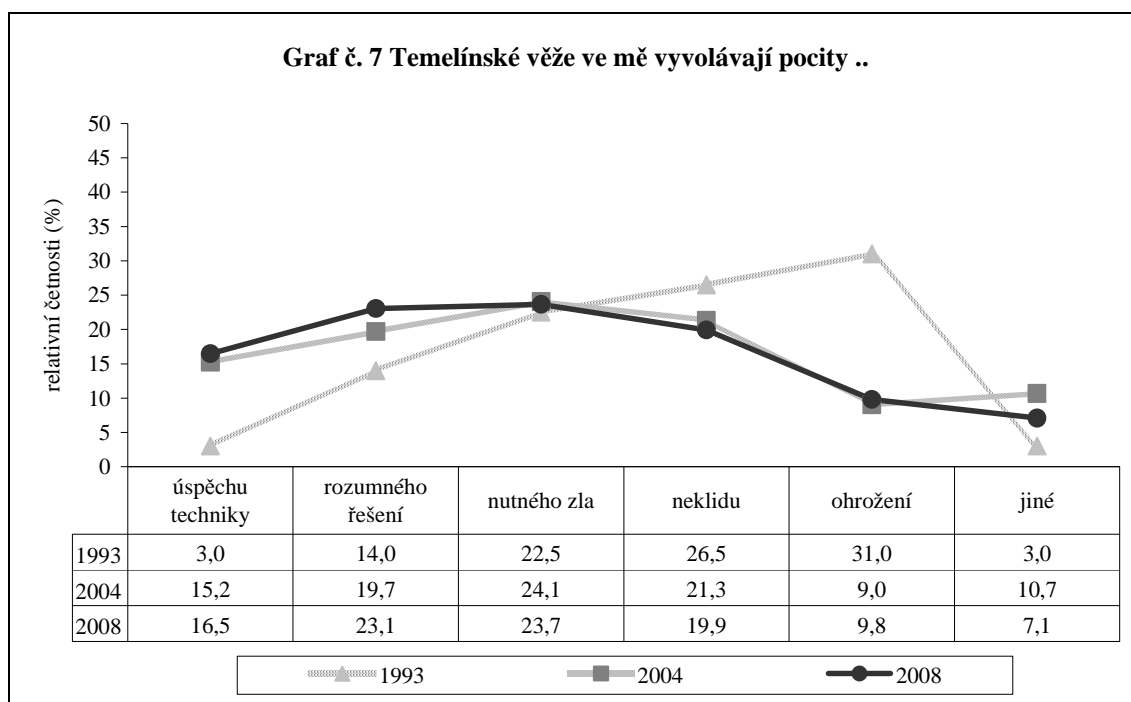
Jak v roce 2004, tak v roce 2008 byla pro terénní sběr dat použita stejná technika výběru vzorku respondentů, což vedlo k takřka zrcadlovým výběrovým souborům, které vytvořily solidní základnu pro komparační analýzu postojů jihočeské populace k Jaderné elektrárně Temelín.

III. 2. KOMPARACE POSTOJŮ 2004 - 2008

Následující text provádí souhrnné hodnocení situace podle určitých tématických okruhů – adaptace na stres, křehkost adaptace, informovanost, sociální vztahy a vyhodnocení dvou nových otázek týkajících se dostavby JETe a vybudování úložiště jaderného odpadu. Upozorňuje přitom na statisticky významné posuny v hodnocení.

III. 2. 1. Adaptace na stres

Jaderná elektrárna Temelín představuje bezesporu největší průmyslovou stavbu, která kdy byla v jižních Čechách realizována. Její výstavbu a následný provoz lze charakterizovat jako stresový faktor, jemuž byla místní populace vystavena. Nicméně se ukazuje, že sociální systém jihočeské populace vykazoval v roce 2008 poměrně velkou míru adaptace na danou situaci.

Proces postupné adaptace lze dokumentovat na grafu č. 7, který srovnává odpovědi na otázku, zjišťující pocity, které v respondentech vyvolával pohled na chladicí věže temelínské elektrárny. V roce 1993⁶ se začínaly objevovat temelínské věže nad obzorem a

⁶ V tomto případě bylo provedeno navíc i porovnání s výsledky sociologického výzkumu, který proběhl v Jihočeském kraji v roce 1993 v rámci projektu „Proměny jižních Čech 1992-1993“. Projekt mapoval kvalitu života jihočeské populace v bouřlivém období počátku sociálně ekonomické transformace (nová daňová soustava, rozdělení ČSFR, ... atd) a problematika vztahu místní populace k jaderné elektrárně

dosud abstraktně vnímaný problém dostával svou konkrétní podobu (Kopáček a kol, 1993). Patrně to byla nedůvěra v bezpečnost jaderných elektráren obecně a příklad Černobylu, které způsobily, že většina lidí spojovala elektrárnu s pocity ohrožení nebo neklidu. Pocit úspěchu techniky byl jen velmi okrajový. Ve výzkumu v roce 2004 bylo hodnocení rozloženo na vyrovnanější škále zahrnující rozumné řešení (toto stanovisko zastávali spíše muži), nutné zlo a neklid (spíše ženy). Jedním z důvodů pro posun v hodnocení může být i fakt, že v roce 2004 byli už lidé konfrontováni s realitou fungování jaderné elektrárny, deset let před tím byla pouhou prognostickou vizí. Výzkum v roce 2008 tento trend potvrdil, dokonce došlo k posílení vnímání jaderné elektrárny jako rozumného řešení (Tab. 1 a 2).

Tab. č. 1 – Porovnání rozložení četností 1993-2004 (χ^2)

	empirické N	teoretické N	reziduální
úspěch techniky	156	29,0	127,0
rozumné řešení	224	135,1	88,9
nutné zlo	233	217,2	15,8
neklid	192	256,3	-64,3
ohrožení	93	299,3	-206,3
jiné	68	29,0	39,0
celkem	966		

$\chi^2 = 825,544$; počet stupňů volnosti = 5; p-hodnota = ,000⁷

Tab. č. 2 Porovnání rozložení četností 2004-2008 (χ^2)

	empirické N	teoretické N	reziduální
úspěch techniky	156	146,8	9,2
rozumné řešení	224	190,3	33,7
nutné zlo	233	232,8	,2
neklid	192	205,8	-13,8
ohrožení	93	86,9	6,1
jiné	68	103,4	-35,4
celkem	966		

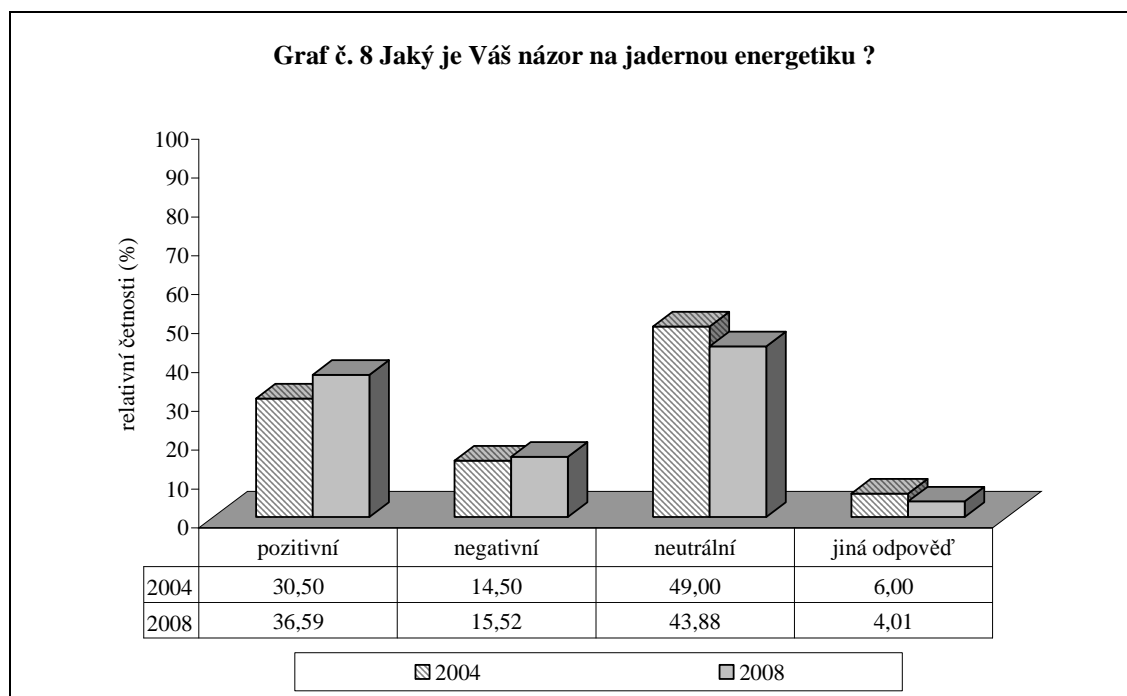
$\chi^2 = 19,980$; počet stupňů volnosti = 5; p-hodnota = ,001

Ve srovnání s rokem 2004 se dobový kontext změnil. Jednak si lidé na elektrárnu i díky jejímu dosud bezpečnému provozu postupně přivykli do té míry, že se pro ně stala „normální součástí“ obrazu jihočeské krajiny. Dále pak jim trend evropské „renesance jaderné energetiky“ (reflektovaný též Jihočechy - Graf č. 8, Tab. č. 3) a touha po

Temelín byla jen jednou z mnoha tehdy řešených otázek. Průzkum se uskutečnil formou dotazníkového šetření; korespondenční formou bylo tehdy osloveno 500 respondentů - čtenářů Jihočeských listů, navrátilo se 406 vyplněných dotazníků.

⁷ Hodnoty $p < 0,05$ zpravidla umožňují zamítnout nulovou hypotézu o shodě obou rozložení.

„energetické soběstačnosti“ umožnily racionalizovat pocit jejich smíření se s jadernou elektrárnou a její faktické přijetí.

Tab. č. 3 Porovnání rozložení četností 2004-2008 (χ^2)

	empirické N	teoretické N	reziduální
pozitivní	356	296,8	59,2
negativní	151	141,1	9,9
neutrální	428	476,8	-48,8
jiná odpověď	38	58,4	-20,4
celkem	973		

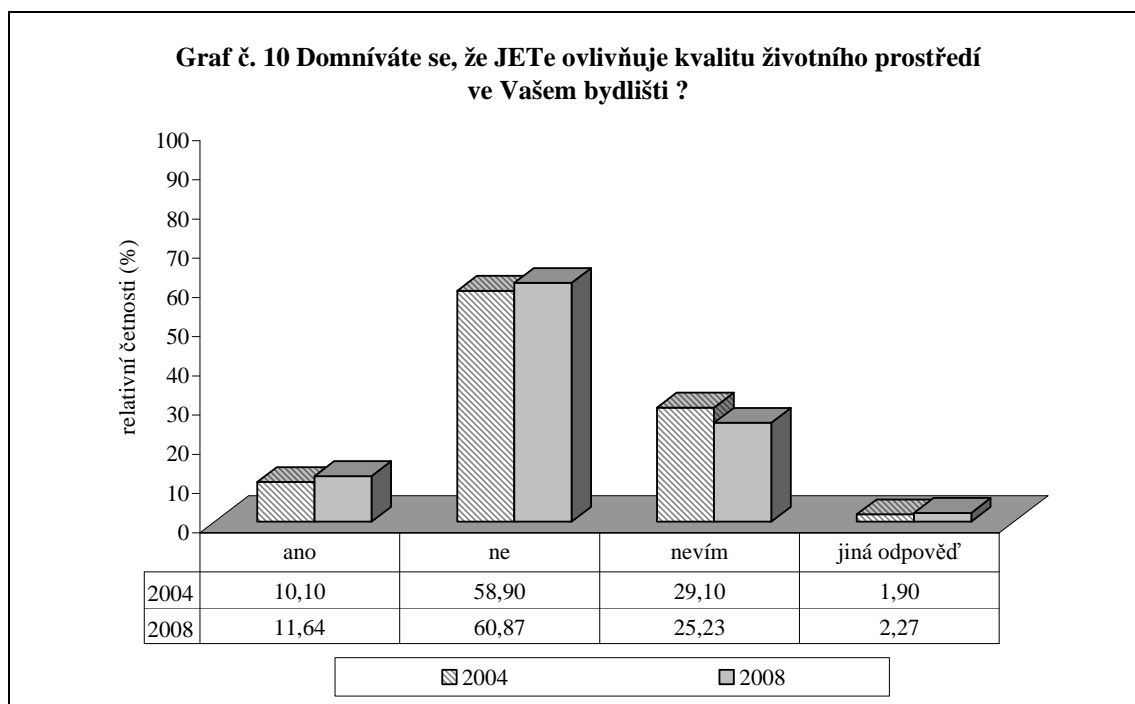
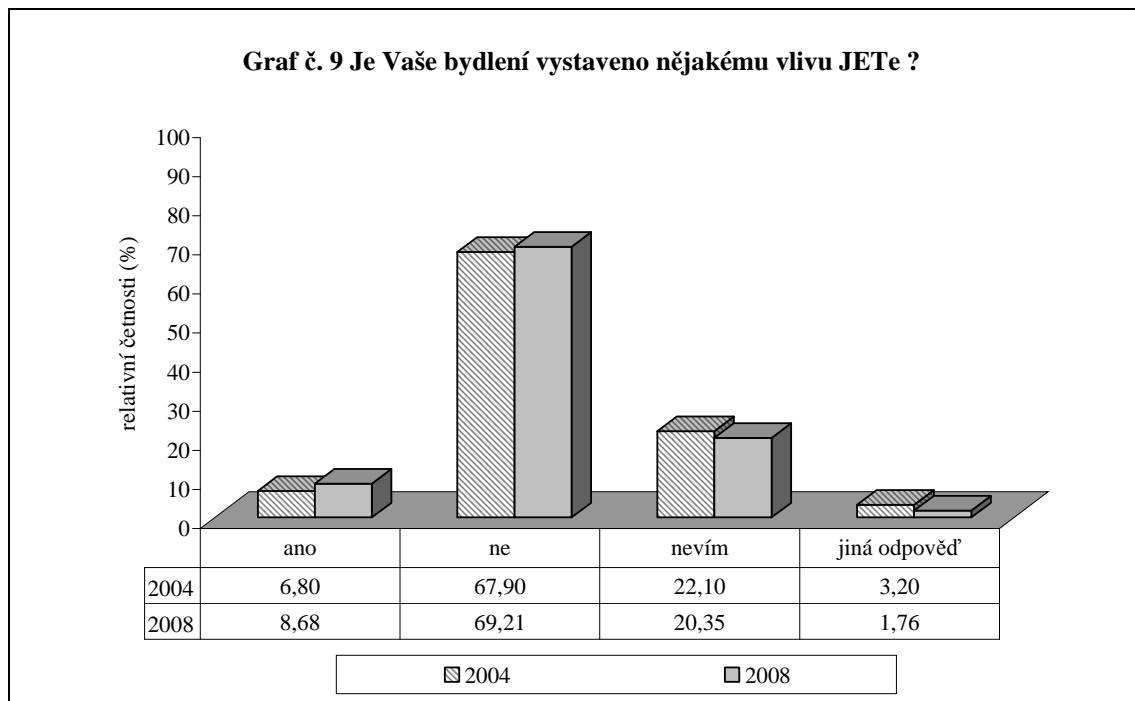
$\chi^2 = 24,624$; počet stupňů volnosti = 3; p-hodnota = ,000

V roce 2008 stres zřejmě odezněl a význam elektrárny jako faktoru dynamizujícího sociální procesy byl relativní, jak lze usuzovat z následujících grafů, které reflektují tři roviny hodnocení vlivu elektrárny na život v jižních Čechách – individuální, obecní a regionální.

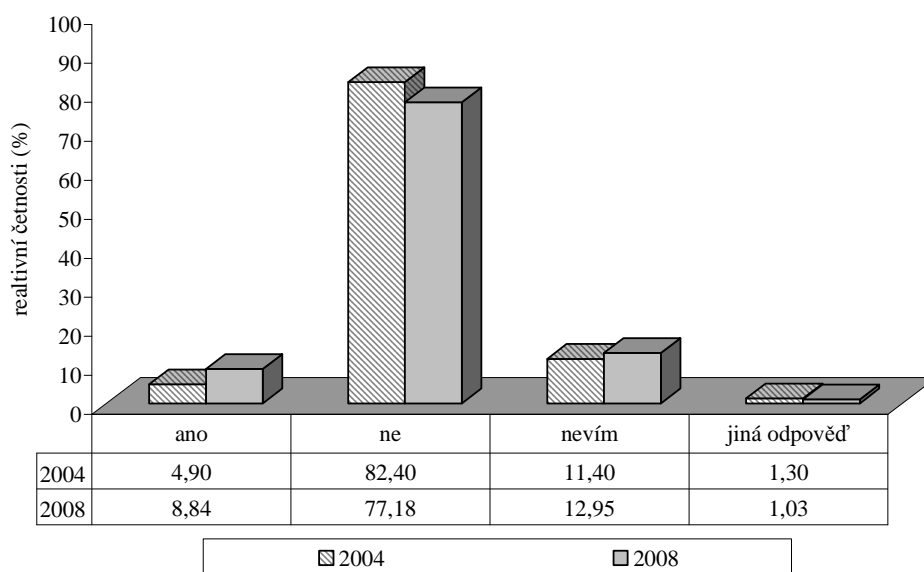
Individuální rovina

Nezdá se, že by lidé chápali elektrárnu jako něco, co by výrazně ovlivňovalo místo, ve kterém žijí (Graf 9 a 10). Stejně tak její vliv na obvyklý způsob života a trávení volného času zůstal podle většiny Jihočechů zanedbatelný (Grafy 11 a 12). Jistý vliv jí přiznávali jen lidé bydlící v bezprostřední blízkosti objektu elektrárny, a to spíše pozitivní.

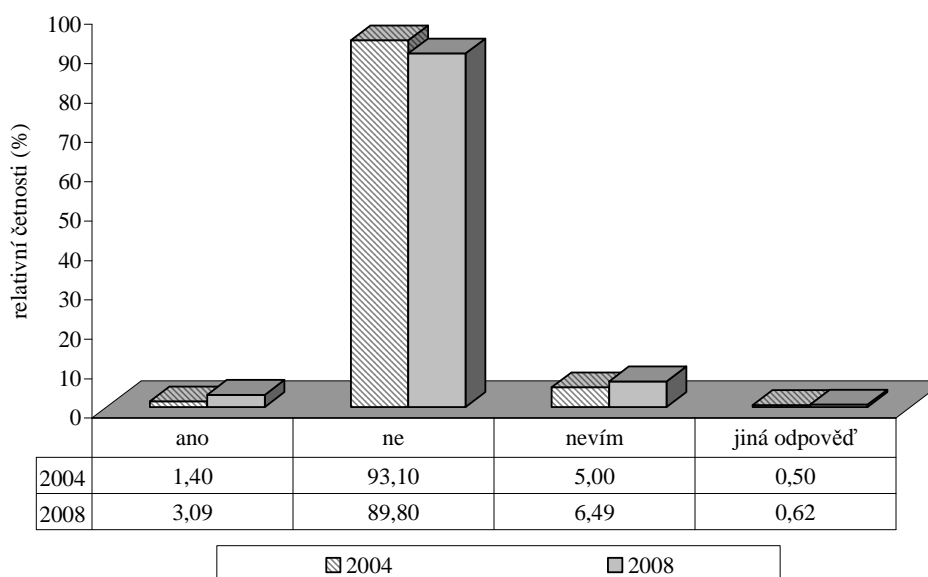
Není tedy divu, že téměř všichni respondenti odmítali myšlenku, že by se kvůli jaderné elektrárně odstěhovali z jižních Čech. V tomto ohledu se názor respondentů obou šetření nezměnil a potvrzuje stabilitu jihočeské populace a její vyrovnání se s výstavbou a provozem Jaderné elektrárny Temelín (Graf 13).

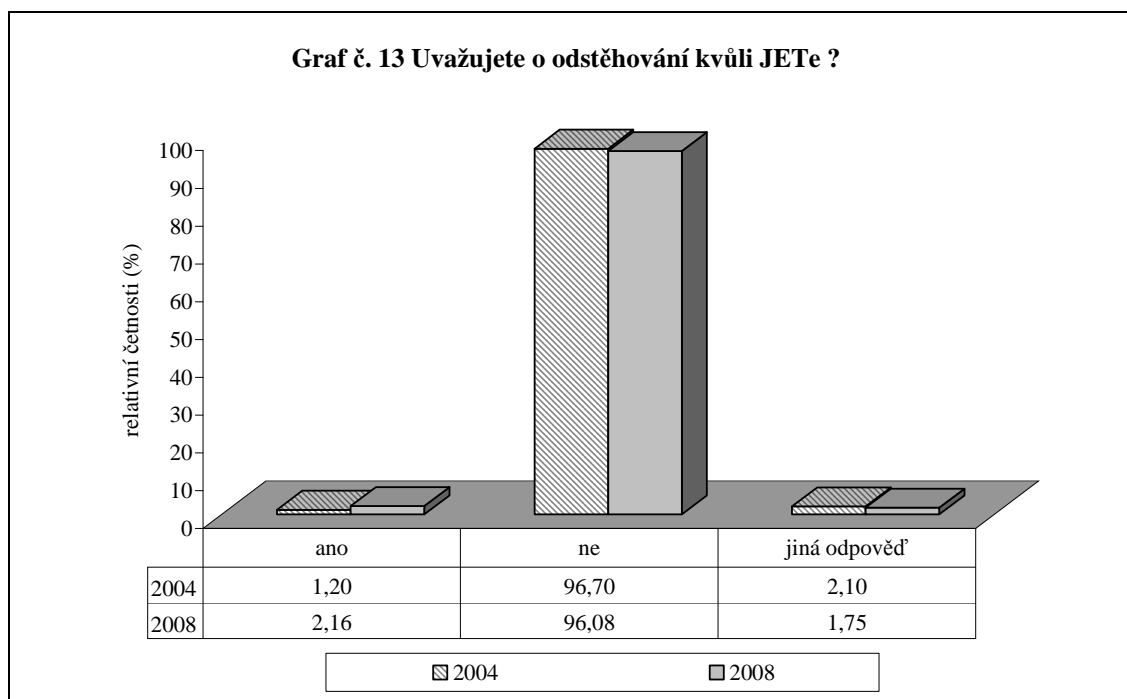
Graf č. 11 Domníváte se, že JETe ovlivňuje obvyklý způsob Vašeho života ?

Graf č. 12 Myslíte si, že JETe ovlivňuje obvyklý způsob trávení Vašeho volného času ?

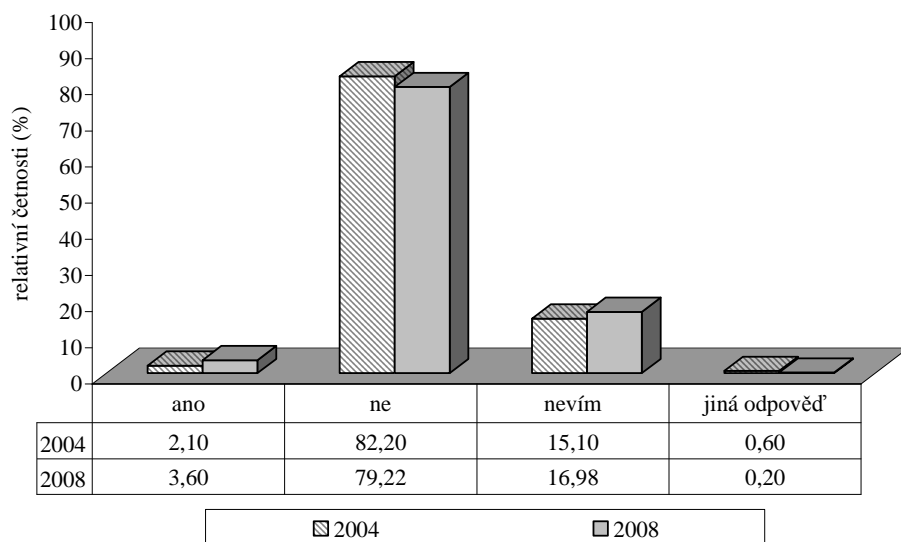
Graf č. 13 Uvažujete o odstěhování kvůli JETe ?

Hodnocení vlivu na úrovni obce

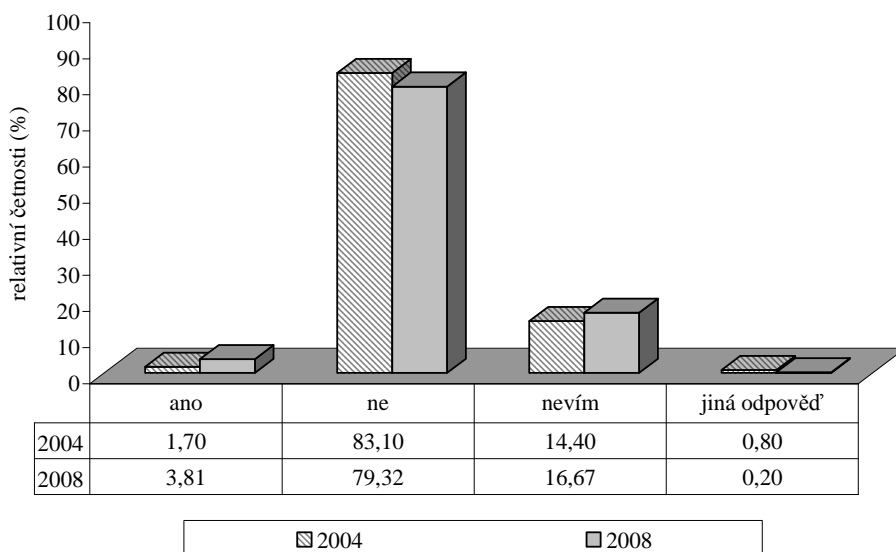
Jaderná elektrárna se jevila jako vlivově neutrální i z hlediska fungování obcí, jak lze odhadovat z následujících grafů (Graf č. 14 a 15). Jen dvě, respektive necelá čtyři procenta respondentů byla toho názoru, že se vliv Jaderné elektrárny Temelín, a to buď pozitivně nebo negativně promítá do života obcí, ve kterých žijí. Pozitivně ji hodnotili zejména lidé žijící v zóně havarijního plánování, kteří především oceňovali sponzoring obcí a zlepšení jejich infrastruktury. Negativní hodnocení se týkalo zejména faktu, že v jižních Čechách je nejdražší elektřina v republice.

Graf č. 14 Znáte nějaké konkrétní případy, kdy JETe pozitivně ovlivnila každodenní život ve Vaší obci ?

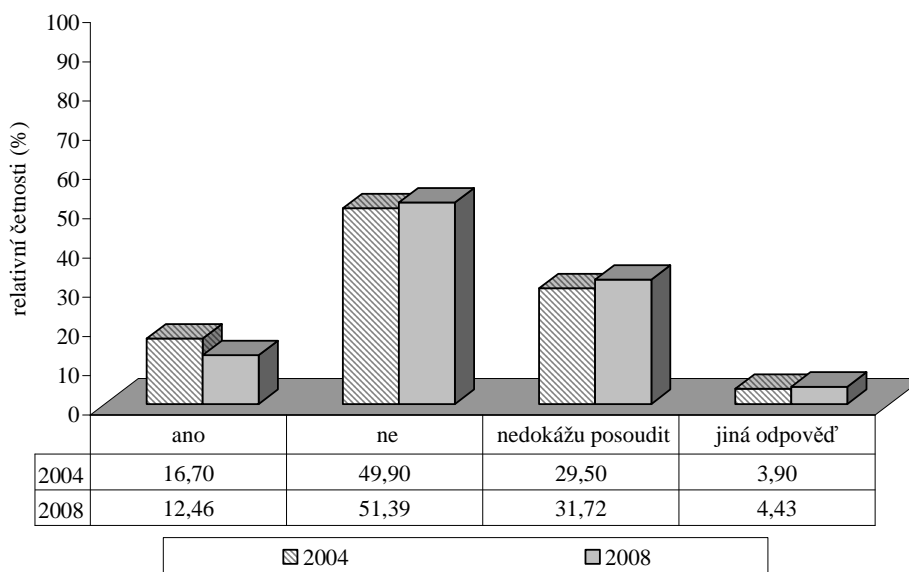

Je ovšem třeba vzít v úvahu, že se jednalo o názory populace, která se skládá z přibližně patnáctiprocentní „aktivní menšiny“ a většiny, která prohlašuje, že do rozhodování o dění v obci nemůže zasahovat (Graf č. 16). I když nemožnost (nechuť, neschopnost....) aktivně v obci působit nutně neznamená neinformovanost o dění v obci, lze přece jen předpokládat, že „aktivní“ budou informovanější. Nicméně i oni, nebo většina z nich, sdíleli přesvědčení o malém vlivu elektrárny na obecní život, jak lze odvodit z rozložení četností odpovědí v grafech 14 a 15 v porovnání s rozložením četností odpovědí v grafu č. 16.

Graf č. 15 Znáte nějaké konkrétní případy, kdy JETe naopak negativně ovlivnila každodenní život u Vás v obci ?

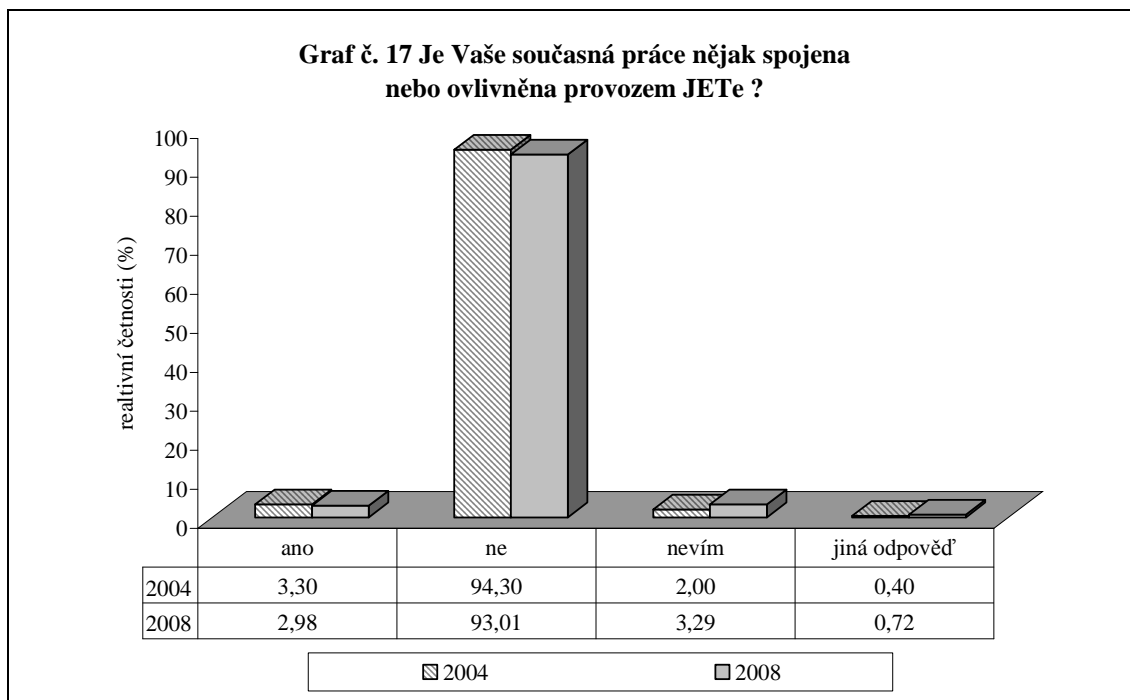

Graf č. 16 Máte dojem, že se můžete podílet na rozhodování o důležitých věcech ve svém bydlišti ?

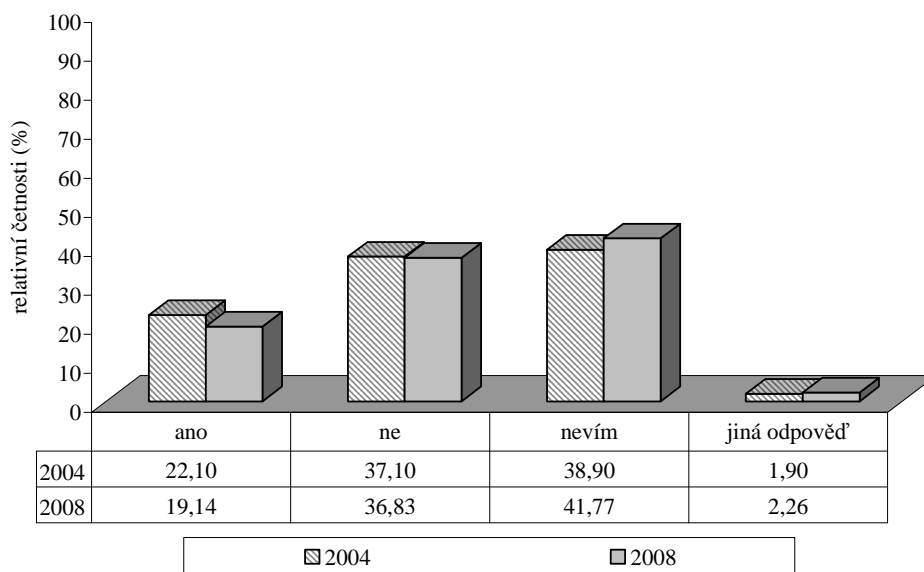
Hodnocení vlivu na úrovni regionu

Hodnoceno z regionálního hlediska, roli elektrárny jako generátoru pracovních příležitostí nelze zřejmě přeceňovat. Jak vyplývá z grafu č. 17, pouhá tři procenta respondentů uvedla, že jejich práce je nějak spojena či ovlivněna provozem Jaderné elektrárny Temelín. V populaci Jihočeského kraje činil přímý podíl zaměstnanců Jaderné elektrárny Temelín na průceschopném aktivním obyvatelstvu velmi přibližně 0,6 %, na celkovém počtu obyvatel asi 0,4 %. Počty pracovníků, kteří se na provozu jaderné elektrárny podíleli přímo i nepřímo (doprava, obchod, jiné služby) lze odhadnout nad 0,7 % z průceschopných, z celkového počtu obyvatel jde asi o méně než 0,5%. Elektrárna tedy ve zkoumaném období byla saturována pracovními silami. Další pracovní příležitosti již nevytvářela. Změnu na trhu práce lze očekávat až s případnou dostavbou dalších bloků.

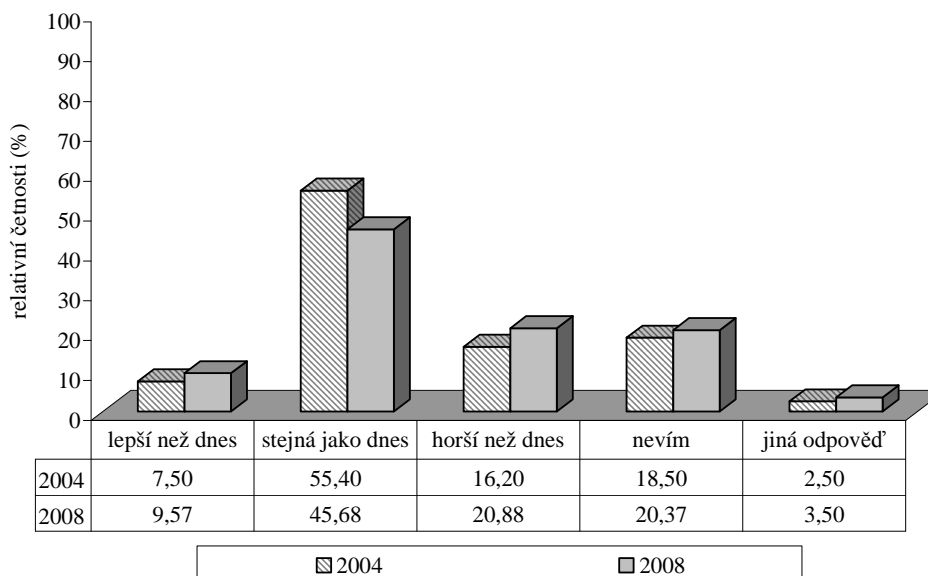

Nejednoznačné bylo hodnocení vlivu Jaderné elektrárny Temelín jako rozvojového impulzu, respektive její vliv na životní úroveň obyvatel jižních Čech. Jak je patrné z grafů č. 18, 19 a 20, jen asi pětina dotázaných považovala jadernou elektrárnu za rozvojový impulz a uváděla, že v době výstavby přinášela zaměstnanost, nyní má vliv spíše na zlepšování infrastruktury, je i turistickou atrakcí a přispívá k soběstačnosti v elektrické energii. Zároveň většina respondentů buď explicitně považovala elektrárnu a zvýšenou životní úroveň za dva nezávislé jevy, případně tento fakt vůbec nedokázala zhodnotit, a to včetně hodnocení úrovně služeb. Nicméně je na místě poznamenat, že v blízkosti Jaderné elektrárny Temelín bylo zlepšení služeb stabilně pozitivně hodnoceno.

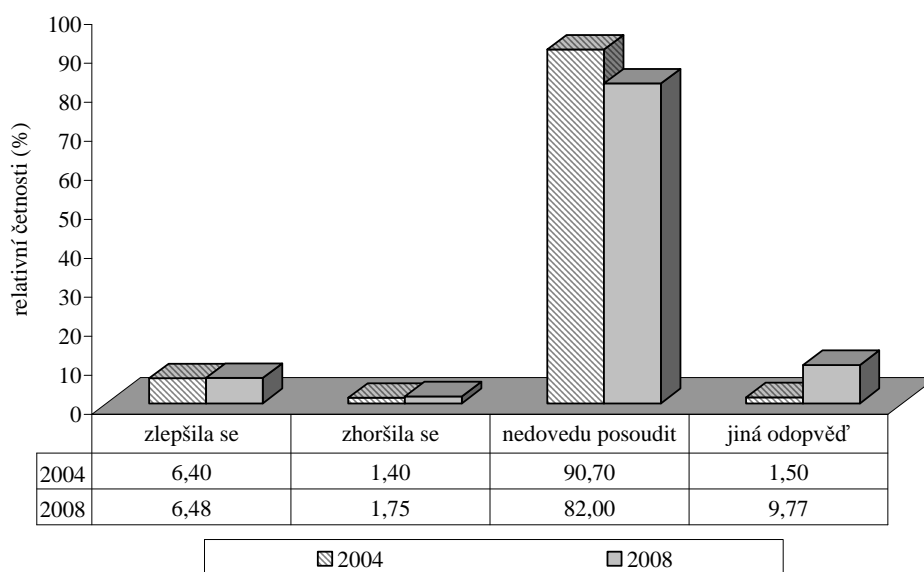
Graf č. 18 Souhlasíte s výrokem, že JETe je rozvojovým impulzem pro své okolí ?

Graf č. 19 Bez JETe by životní úroveň mnoha obyvatel jižních Čech byla

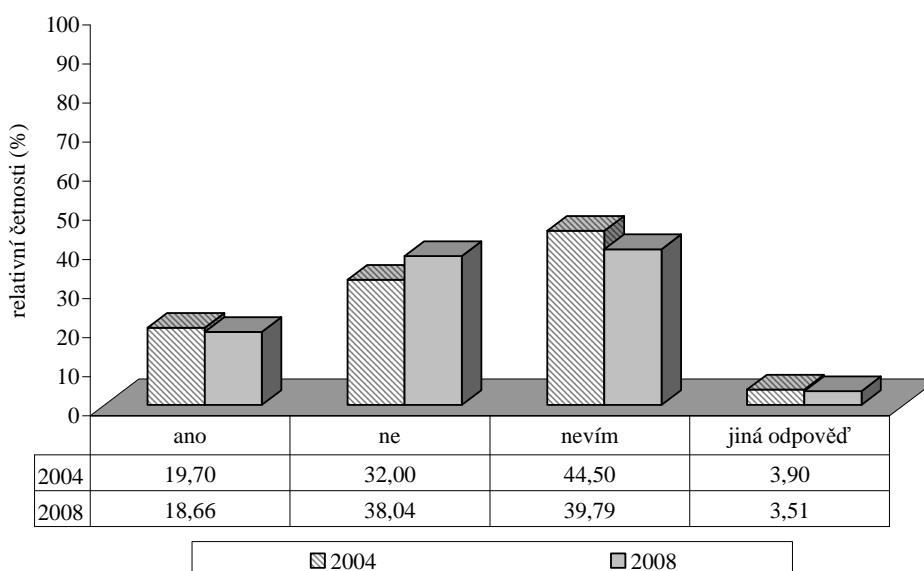

Graf č. 20 Myslíte si, že se díky JETe změnila nabídka služeb v regionu ?

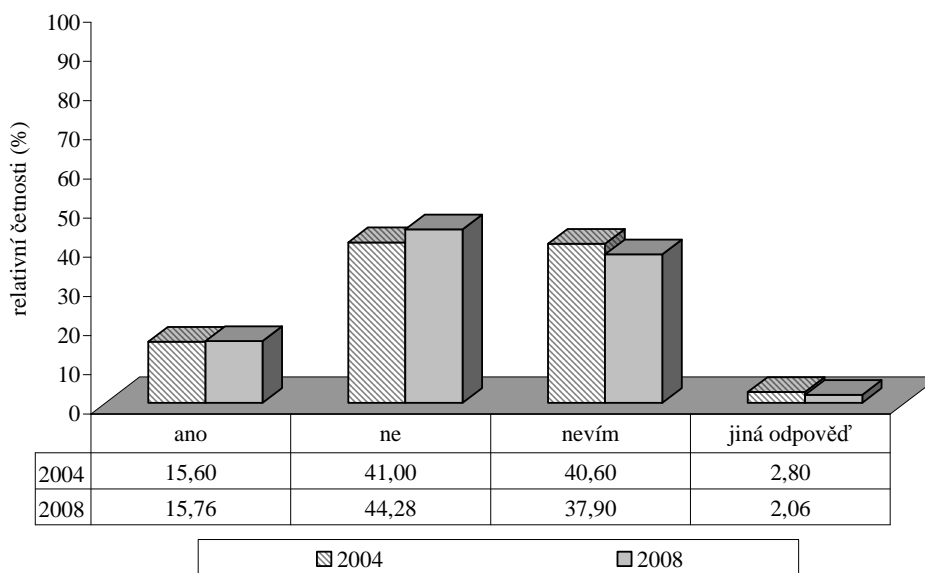

Ambivalentnost role elektrárny v regionálním rozvoji byla snad nejvíce patrná z faktu, že odpovědi na dvě protichůdné otázky měly téměř totožné rozložení četností (viz Grafy 21, 22). Populace jako celek zřejmě nedokázala zaujmout k elektrárně jednoznačné stanovisko. Tento názor vyplývá i z grafu č. 23, který ukazuje, že zhruba dvě třetiny respondentů si myslely, že Jaderná elektrárna Temelín jihočeskou společnost rozděluje, a to na příznivce (muže a mladší generaci) a odpůrce jaderné energetiky (ženy a věkovou kategorii 41 až 50 let). Toto „společenské schizma“ se zřejmě promítalo i do jejich postojů.

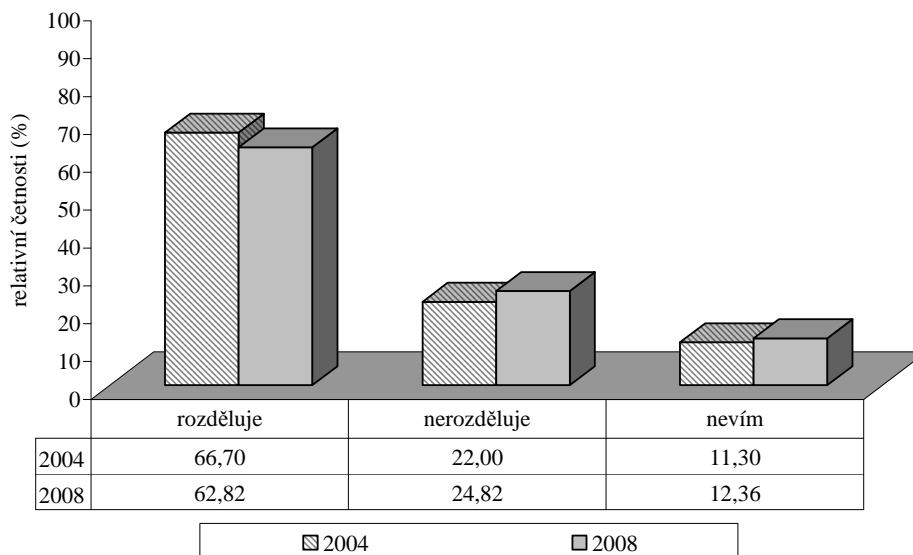
Graf č. 21 Podle Vašeho názoru JETe jihočeské společnosti spíše prospívá ?

Graf č. 22 Podle Vašeho názoru JETe jihočeské společnosti spíše škodí ?

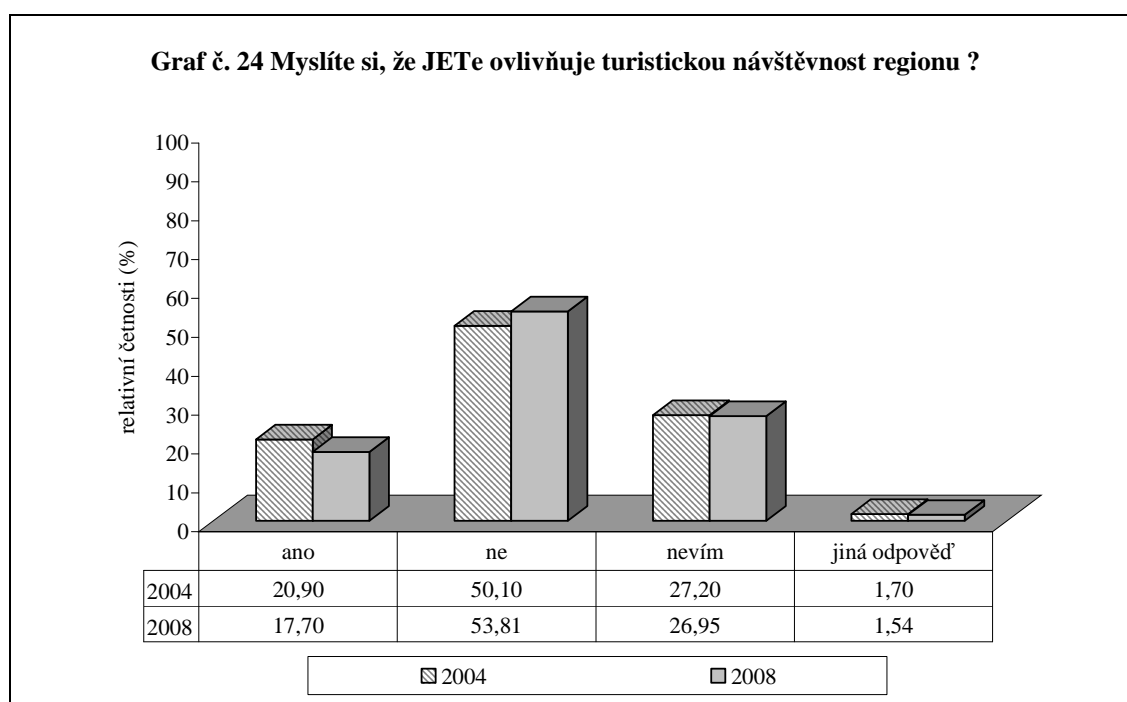

Graf č. 23 Myslíte si, že JETe nějak rozděljuje Jihočechy ?

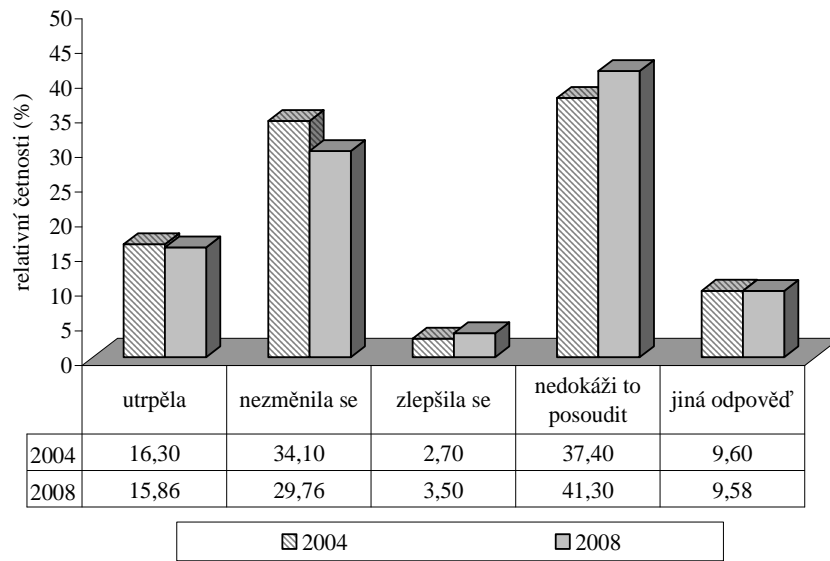
Hodnocení image regionu

Turismus je důležitým segmentem místní ekonomiky. Součástí dlouhodobé strategie Jihočeského kraje je proto budování „image“ jižních Čech jako turistické destinace, jejíž hlavní devizou je malebná venkovská krajina, zdravé životní prostředí a neporušená příroda. Vtěsnat Jadernou elektrárnu Temelín do tohoto idylického obrázku je poněkud obtížné. Zhruba polovina respondentů se nicméně domnívala, že jaderná elektrárna pro návštěvnost regionu nepředstavuje žádnou bariéru. Někteří elektrárnu dokonce považovali za turistický atraktor a upozorňovali, že se jedná o technickou zajímavost s dobře vybaveným informačním střediskem. Naopak asi desetina respondentů vyjadřovala své obavy o to, aby jižní Čechy neztratily kvůli elektrárně svou turistickou přitažlivost. Podle nich se jednalo o ošklivou dominantu hyzdící přírodu, která od návštěvy spíše odradí (Graf 24).

Podle respondentů zastávalo přibližně 16% jejich známých, kteří sami v území nežijí, názor, že přítomností jaderné elektrárny utrpěla kvalita života v jižních Čechách (Graf č. 25).

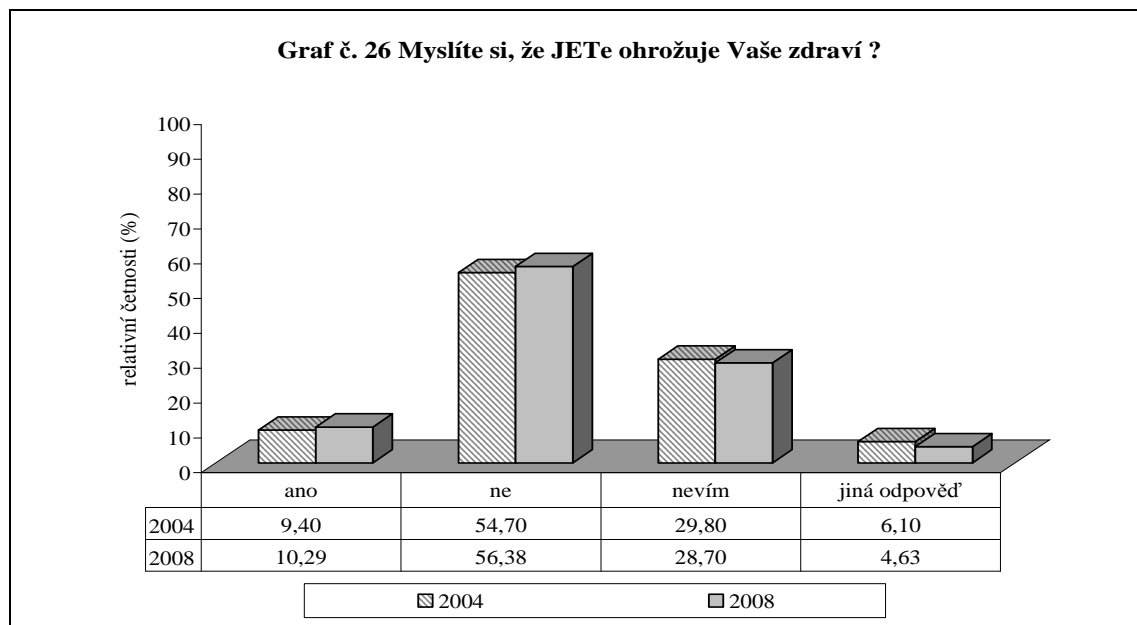
Graf č. 25 Říkají Vaši známí, kteří nežijí v jižních Čechách, že vlivem JETe kvalita života v jihočeském regionu....

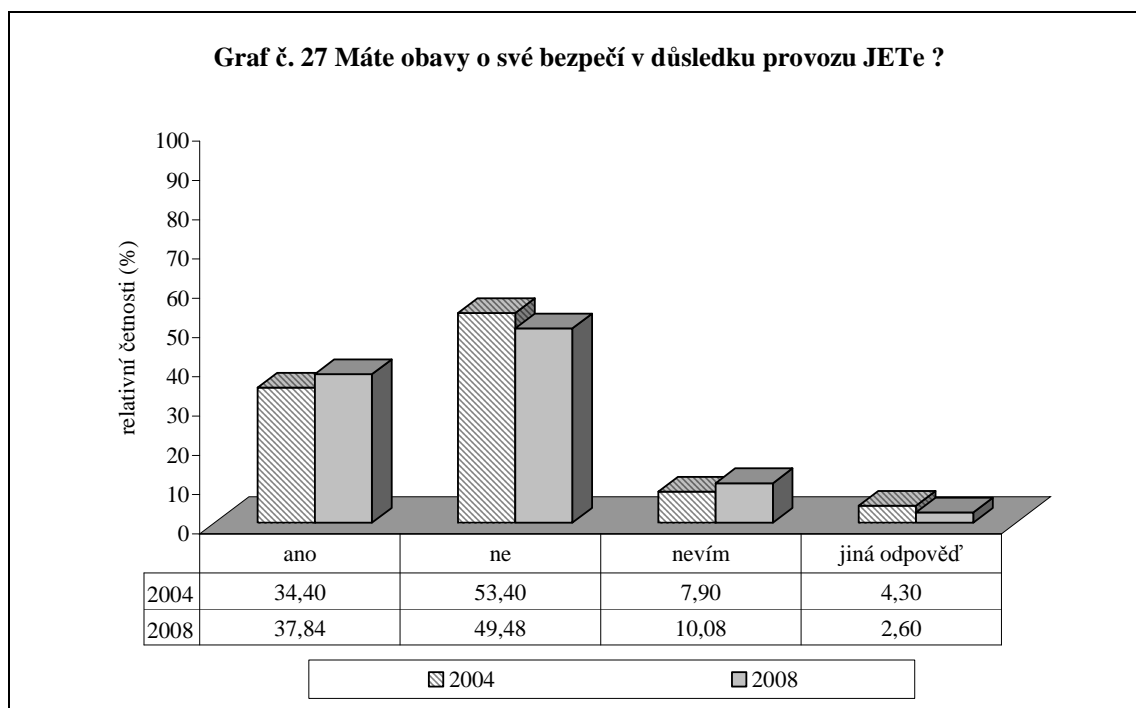
Je však důležité zdůraznit, že většinový názor byl k elektrárně smířlivější – vyjadřoval celkem neutrální postoj. Přibližně čtyřicetiprocentní podíl těch, kteří k danému tématu nedovedli zaujmout jednoznačný postoj, naznačuje, že elektrárna skutečně nepřitahovala pozornost jako téma úvah ani mimo region jižních Čech.

3. 2. 2. Křehkost adaptace

Změna pocitů Jihočechů vůči jaderné elektrárně demonstrována již v grafu č. 7 vede k vyslovení hypotézy, že se obyvatelé jižních Čech s Jadernou elektrárnou Temelín smířili. Zmenšení pocitu přímého ohrožení bylo možné dokumentovat i grafem č. 26, kde je vidět, že více než polovina Jihočechů nechápala elektrárnu jako něco, co ohrožuje jejich zdraví.

Nicméně více než třetina oslovených Jihočechů měla stále obavy o své bezpečí v důsledku provozu jaderné elektrárny. V tomto ohledu byla Jaderná elektrárna Temelín vnímána stále jako „potenciální“ nebezpečí. Největší obavy se týkaly možnosti havárie, úniku radioaktivních látek, selhání lidského faktoru, selhání ochranných mechanismů, radioaktivního odpadu, nebezpečí terorismu, onemocnění rakovinou a změny klimatu (Graf č. 27, Tab. č. 4).

Tab. č. 4 Porovnání rozložení četností 2004-2008 (χ^2)

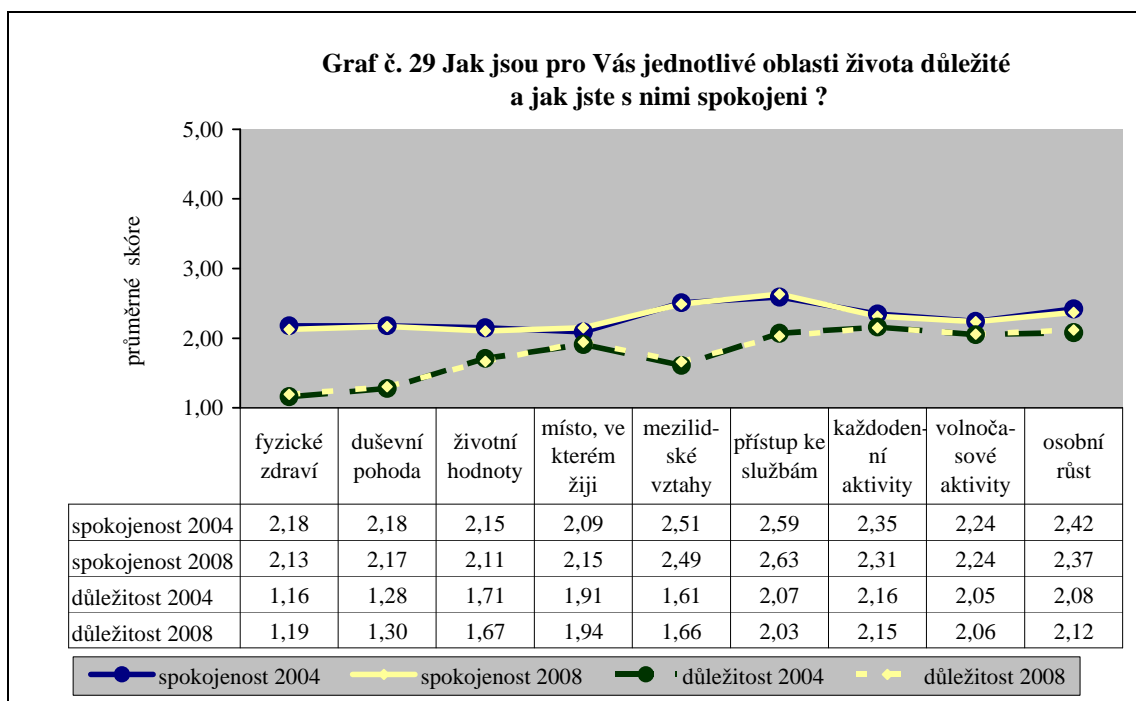
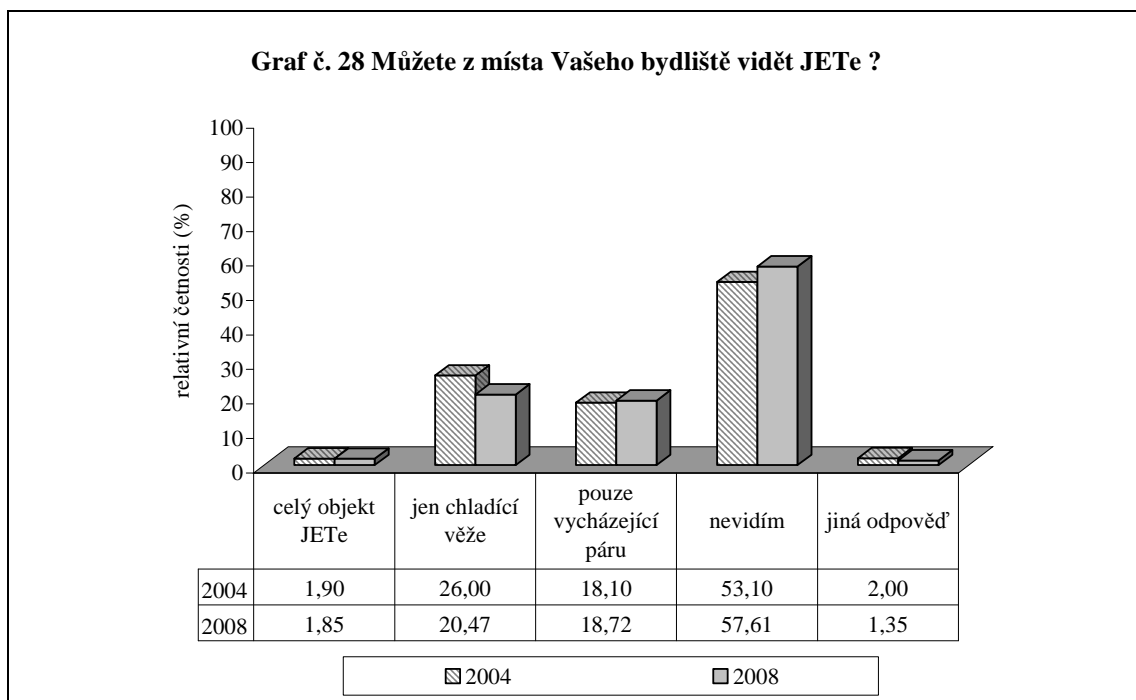
	empirické N	teoretické N	reziduální
ano	364	330,9	33,1
ne	477	513,7	-36,7
nevím	96	76,0	20,0
jiná odpověď	25	41,4	-16,4
celkem	962		

$\chi^2 = 17,668$; počet stupňů volnosti = 3; p-hodnota = ,001

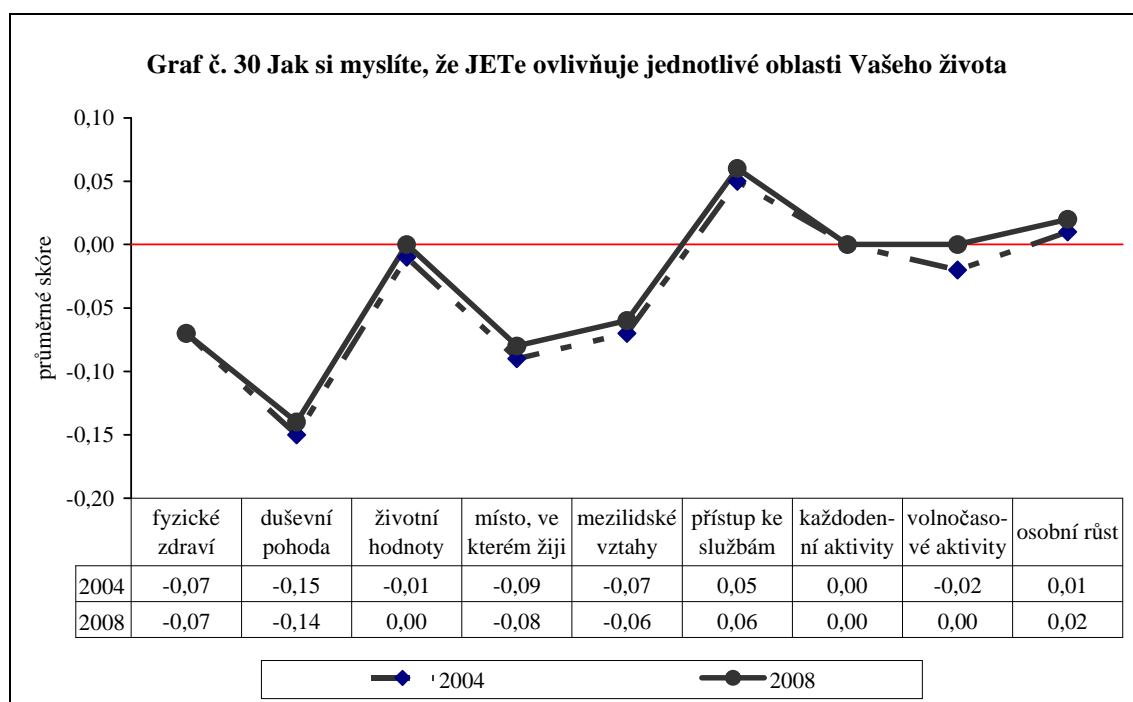
Podvědomě přítomný pocit neklidu byl patrně neustále aktivován i tím, že lidé mají elektrárnu, nebo alespoň její chladicí věže či páru z nich vystupující na oblohu, stále na očích. Někakým způsobem, přímo nebo prostřednictvím vypouštěné vodní páry, ji ve sledovaném období vizuálně vnímalo více než 40% obyvatel jižních Čech (Graf č. 28). Jaderná elektrárna Temelín je v jihočeské krajině velmi viditelná. Díky tomu může docházet k „haló efektu“, že zkrátka za vše může Temelín. Pro ilustraci lze uvést i několik autentických výroků samotných respondentů: „Lidi od toho neujedou, je to vidět odevšad; jakmile to lidi uvidí, uvědomí si, že je tu jaderná elektrárna.“ nebo „Jakmile se postavily věže, nastal problém, jde z nich pára; oblaka jsou krásná, když jsou na obloze, když ale jdou od země, je to něco divného. Kolikrát to vypadalo i jako jaderný hřib.“

Kvalita života byla základním konceptuálním rámcem výzkumu, ze kterého byla čerpána data použitá pro sekundární analýzu. Výzkum mj. zjišťoval, jak jsou jednotlivé složky kvality života pro respondenty důležité a jak se respondenti cítí být spokojeni s jejich úrovní

na pětibodové škále (1 - velmi důležitá/velmi spokojen; 5 - velmi nedůležitá/velmi nespokojen). Porovnání situace v roce 2004 a 2008 je zobrazeno v grafu č. 29. Z něho jsou patrné minimálně tři věci. Především je to poměrně vysoké hodnocení jak důležitosti, tak spokojenosti – obě se pohybují v „lepší polovině“ škály. Zadruhé je to poměrně vysoká míra uspokojení vzhledem k pomyslnému standardu danému důležitostmi. Nejnižší saturace je patrná u fyzického zdraví, duševní pohody a mezilidských vztahů. Zatřetí je to „stabilita“ tohoto hodnocení, porovnáme-li názory respondentů v obou průzkumech.

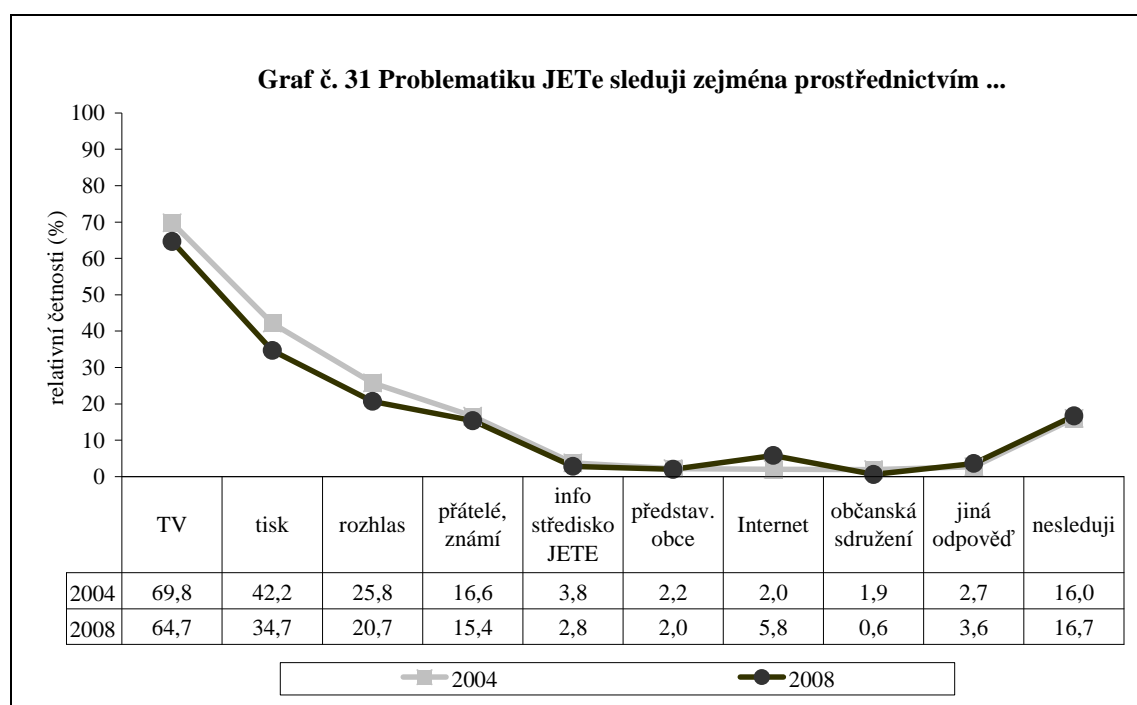
Respondenti byli zároveň požádáni, aby se pokusili odhadnout, nakolik je jejich kvalita života ovlivněna existencí a provozem Jaderné elektrárny Temelín. Toto hodnocení prováděli na třibodové škále (-1 negativní vliv, 0 – neutrální, 1 pozitivní vliv). Srovnání situace v roce 2004 a 2008 je zobrazeno v grafu č. 30. Jak je patrné, hodnocení v obou časových horizontech více méně oscilovalo okolo nulové hodnoty. Pouze pocit jejich duševní pohody se zdál být narušen. Respondenti např. uváděli, že mají strach z něčeho nenapravitelného. Na druhé straně se v hodnocení objevil pozitivní vliv elektrárny na úroveň služeb (zlepšení infrastruktury obcí, dopravní dostupnosti, sponzoring sportovních a kulturních akcí) a osobní růst (pro mladé lidi podle jejich mínění možnost kariérního růstu).

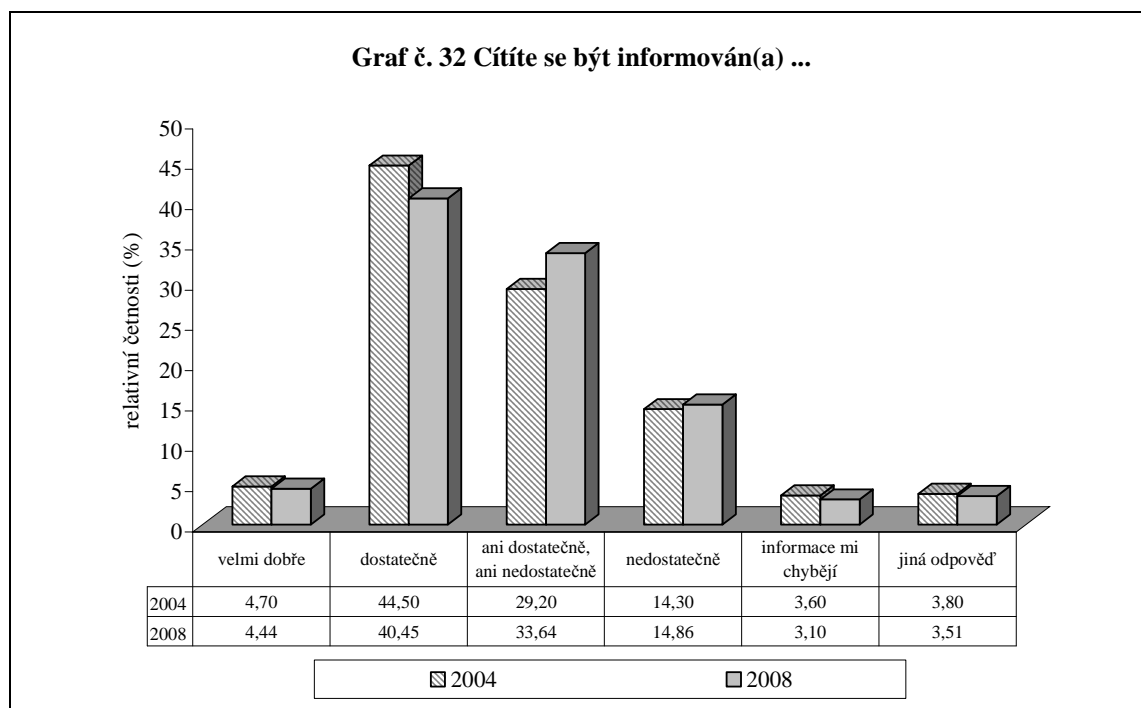
Lze tedy konstatovat, že v obou časových horizontech byly naměřeny podobné výsledky, ke kterým dospěl KEBZA A KOL. (2004), kteří studovali psychologické charakteristiky dospělé populace v okolí Jaderné elektrárny Temelín. Podle nich se veřejnost v průběhu výstavby a uvádění elektrárny do provozu přestala tohoto fenoménu bát jako málo známého ohrožujícího faktoru a přistoupila na zásadu dobře kalkulovaného rizika, jehož míru chápe ve vztahu k životní realitě jako akceptovatelnou a únosnou. Je však třeba zdůraznit, že jde o poměrně subtilní stabilitu a jakákoliv mimořádná událost spojená s provozem Jaderné elektrárny Temelín, eventuálně s jadernou energetikou obecně, která by byla provázená odpovídající negativní publicitou, může tuto situaci velmi rychle změnit.

3. 2. 3. Informovanost

Televize, tisk, rozhlas, přátelé a známí byly ve sledovaném období pro Jihočechy nejdůležitějšími informačními zdroji o dění v Jaderné elektrárně Temelín. V roce 2008 se zvýraznila role Internetu, jak je vidět na grafu č. 31. Je zajímavé, že v obou časových horizontech se vyskytuje skupina cca 16% respondentů, kteří uváděli, že problematiku Jaderné elektrárny Temelín z principu už vůbec nesledují.

Téměř polovina obyvatel se cítila být informována dostatečně, zejména se jednalo o obyvatele zóny havarijního plánování (Graf č. 32, Tab. 5). Dostatečná informovanost je zřejmě výsledkem dobře prováděného krizového managementu a havarijního plánování. Občané žijící v zóně havarijního plánování jsou mj. obesíláni Příručkou pro ochranu obyvatel v případě radiální havárie. Od roku 2006 vycházejí i Temelínské noviny (dnes Temelínky) a stále se zlepšují dobře fungující webové stránky elektrárny.

Nicméně se v této souvislosti objevilo něco, co by se dalo nazvat „otupěním sledovanosti“. Lze ji dokumentovat posunem četností do středu škály, který se dá interpretovat jako určité „znormálnění“ situace. Stejnou tendenci dokládaly i autentické výroky respondentů: „Temelín je mi volný, informace nesháním“, „informace nepotřebuji“, „problematiku nesleduji, ale myslím si, že informace mám dostatečné, protože mně samotnému to stačí“.

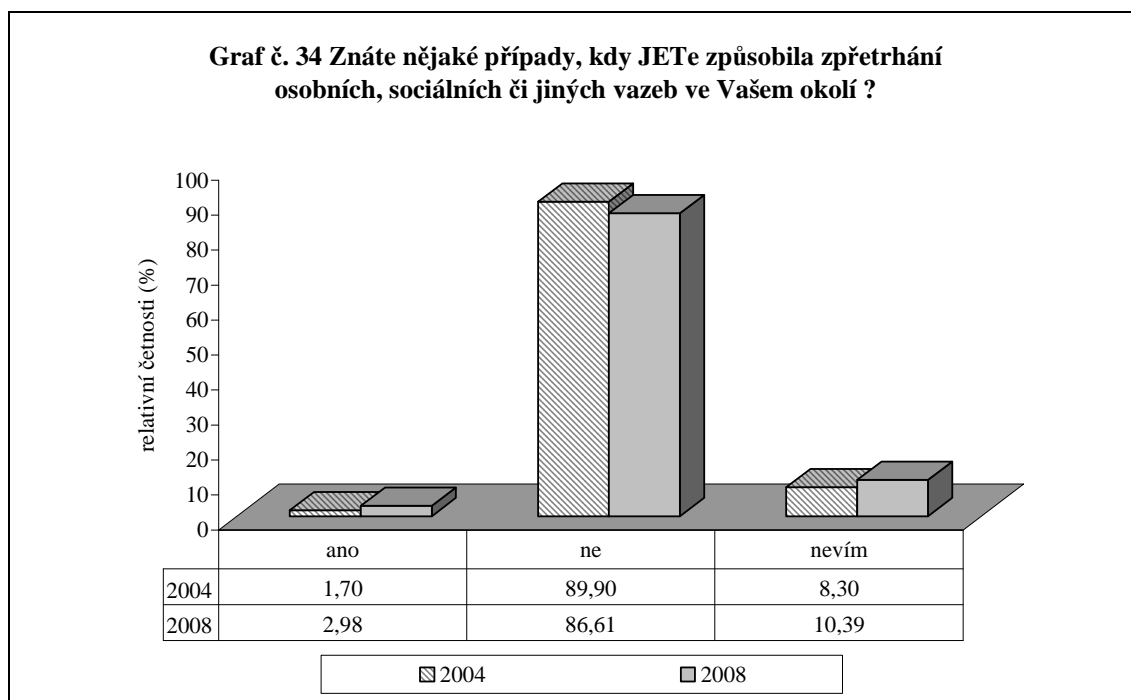
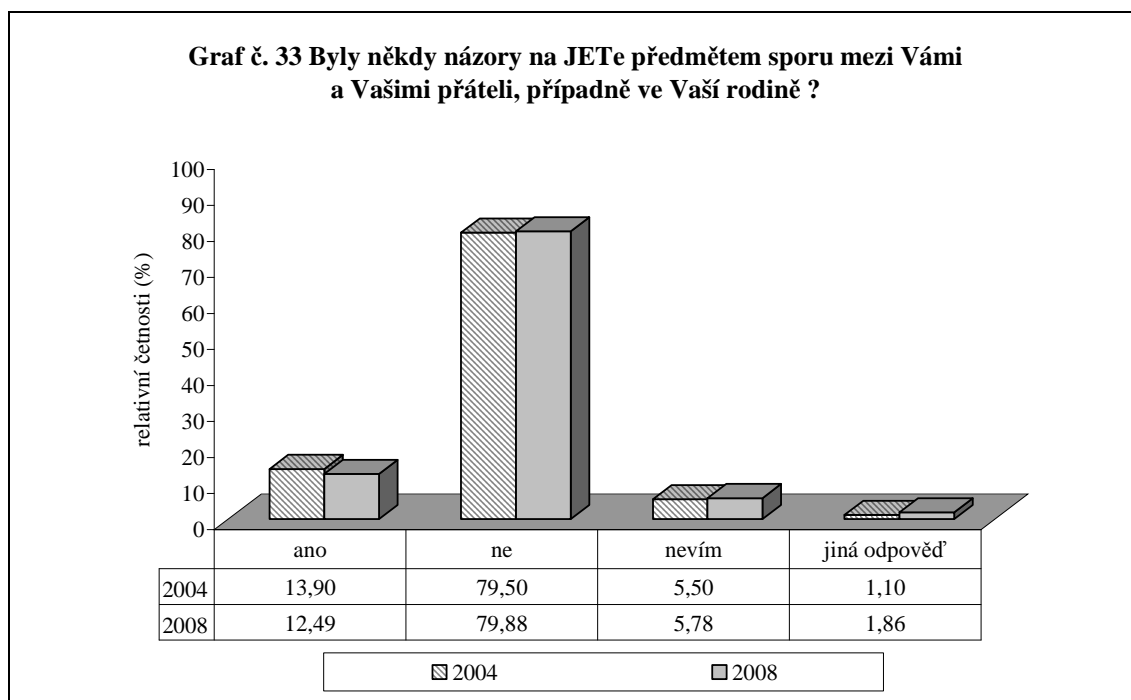
Tab. č. 5 Porovnání rozložení četností 2004-2008 (χ^2)

	empirické N	teoretické N	reziduální
velmi dobře	43	45,5	-2,5
dostatečně	392	430,8	-38,8
ani dostatečně, ani nedostatečně	326	282,7	43,3
nedostatečně	144	138,4	5,6
informace mi chybějí	30	34,8	-4,8
jiná odpověď	34	36,8	-2,8
celkem	969		

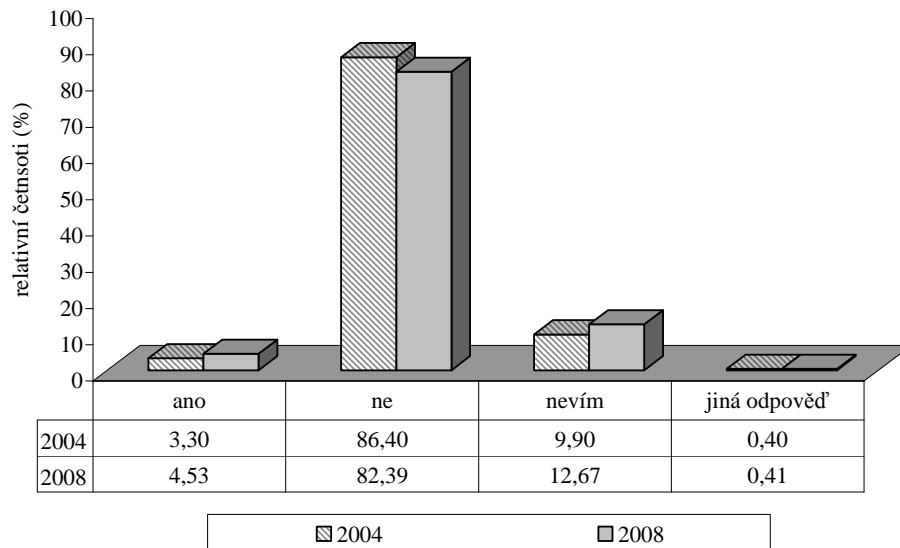
$\chi^2 = 11,381$; počet stupňů volnosti = 5; p-hodnota = ,044

3. 2. 4 Sociální vztahy

Zdá se, že v roce 2008 „Temelín“ přestal zřejmě být pro Jihočechy „žhavým diskusním tématem“. V obou časových řezech se podle čtyř pětín respondentů jaderná elektrárna nikdy nestala předmětem jejich sporu s přáteli nebo sporu v rodině a zároveň nezpůsobila žádné zpretrhání či navázání osobních a sociálních vazeb v jejich okolí (Grafy č. 33, 34 a 35).

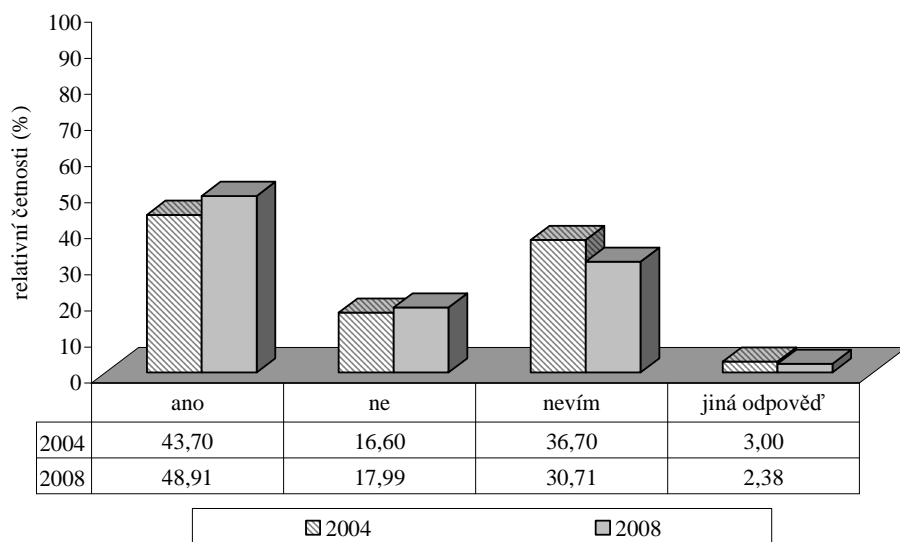
Graf č. 35 Znáte nějaké případy, kdy naopak JETe přispěla k navázání osobních, sociálních či jiných vazeb ve Vašem okolí ?

Jihočeská populace vnímá jadernou elektrárnu jako rizikový faktor a je celkem solidární s lidmi, o kterých se předpokládá, že jsou tomuto riziku vystaveni ve větší míře. Jak již bylo výše řečeno, v roce 2008 Jihočeši elektrárnu de facto přijali. Solidarita se tedy spíše než společnou revoltou proti elektrárně projevovala přiznáním práva na kompenzace, ať již vyjádřené přímo finančně nebo nepřímo, formou určitých výhod. Tento názor zastávala téměř polovina dotázaných (Graf č. 36). Z tabulky č. 6 vyplývá, že nárůst počtu „solidárních“ mezi lety 2004 a 2008 je statisticky významný. Převažoval názor, že nejvhodnější formou kompenzace by mělo být zlevnění elektrické energie⁸, dále pak finanční kompenzace typu nižších daní nebo naopak zvýšení dotací obcím, či kompenzace cen nemovitostí a pozemků při prodeji. Jiné kompenzace by mohly být realizovány formou vylepšování a rozvoje infrastruktury obcí, čímž by se zvýšila kvalita bydlení a služeb v nich. Poměrně často se rovněž objevoval nápad kompenzovat život v riziku zvýšením a zlepšením lékařské péče pro obyvatele zóny havarijního plánování (např. pravidelným lékařským monitoringem, službami psychologa nebo příspěvkem na zdravotní pojištění).

⁸ Zvýhodněná cena elektrické energie pro obyvatelstvo v okolí elektrárny byla od samého začátku používána jako argument zastánců výstavby v diskusi o ekonomické výhodnosti přítomnosti elektrárny v regionu. Zůstalo však jen u slibů.

Graf č. 36 Domníváte se, že by bylo vhodné kompenzovat život v riziku občanům, kteří bydlí v tzv. zóně havarijního plánování ?

Tab. č. 6 Porovnání rozložení četností 2004-2008 (χ^2)

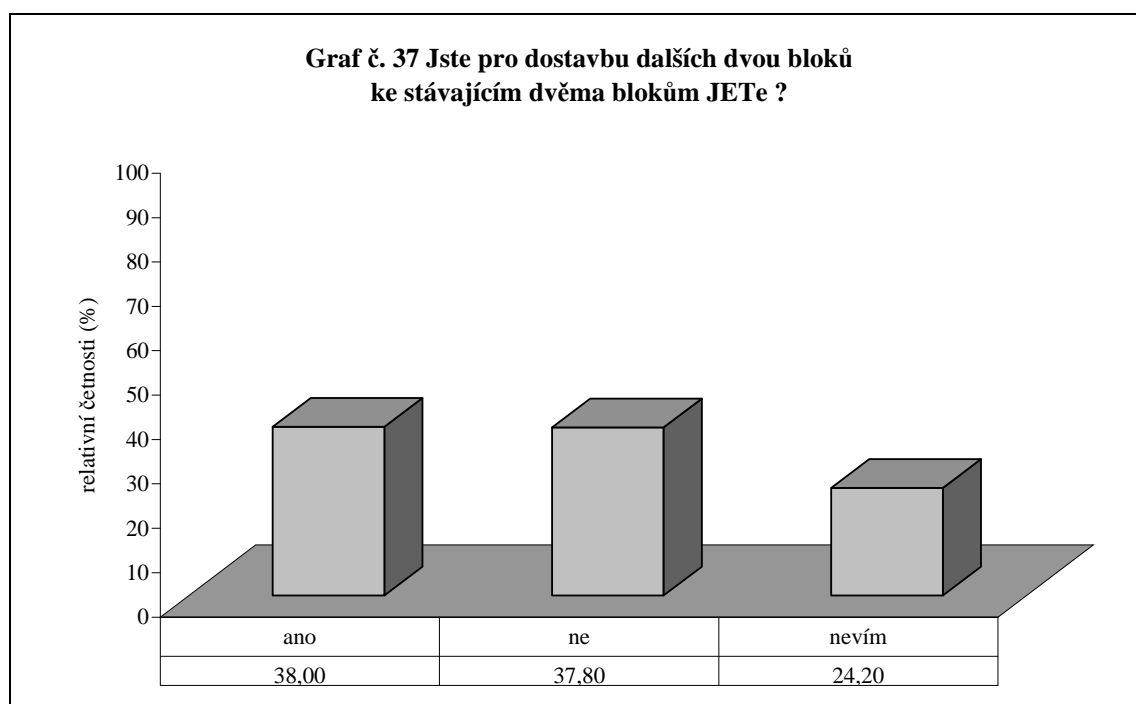
	empirické N	teoretické N	reziduální
ano	473	422,6	50,4
ne	174	160,5	13,5
nevím	297	354,9	-57,9
jiná odpověď	23	29,0	-6,0
celkem	967		

$\chi^2 = 17,836$; počet stupňů volnosti = 3; p-hodnota = ,000

3. 2. 5. Dostavba Jaderné elektrárny Temelín a výstavba úložiště

Jak již bylo v textu uvedeno, součástí procesu adaptace je i schopnost chápat jadernou elektrárnu jako kalkulovatelné riziko, které je možné ekonomicky využít pro rozvoj regionu⁹ i jednotlivých obcí¹⁰. V dubnu 2009 jihočeští zastupitelé zrušili tu část usnesení z roku 2004, kterou jejich předchůdci odmítli dostavbu Jaderné elektrárny Temelín. Na základě nově schválené rámcové smlouvy mezi ČEZem a Jihočeským krajem bylo možné očekávat, že do jižních Čech přijdou čtyři miliardy korun jako kompenzace za to, že tu Temelín stojí.

Samotný postoj jihočeské populace k dostavbě dalších dvou bloků jaderné elektrárny byl ale v roce 2008 nejednoznačný, jak vyplývá z grafu č. 37. Z šetření vyplynulo, že jsou to především muži vnímající elektrárnu jako rozumné řešení nebo úspěch techniky, kteří dostavbu podporovali. Naopak ženy, u kterých je elektrárna spojena především s pocity neklidu nebo ohrožení, byly spíše proti jejímu rozšíření (Tab. č. 7 a 8). Je zajímavé, že poměr odpůrců a příznivců byl vzácně vyrovnaný (cca 38%). Čtvrtina respondentů nedokázala zaujmout jednoznačné stanovisko.

⁹ http://byznys.lidovky.cz/kraj-kyvl-na-temelin-matkam-navzdory-dvh-/statni-pokladna.asp?c=A090407_133836_ln_ekonomika_nev [cit. 2011-03-03]

¹⁰ http://byznys.lidovky.cz/temelin-bude-ceskym-kuvajtem-di6-/firmy-trhy.asp?c=A090527_100743_firmy-trhy_bat [cit. 2011-01-30]

Tab. č. 7 Vztah mezi názorem na další dostavbu JETe a pohlavím respondenta

(standardizované reziduální odchylky ¹¹)

		dostavba dalších bloků		
		ano	ne	nevím
pohlaví	muž	8,6	-4,9	-4,1
	Žena	-8,6	4,9	4,1

$\chi^2 = 73,655$; počet stupňů volnosti = 2; p-hodnota = ,000

Tab. č. 8 Vztah mezi názorem na další dostavbu JETe a pocity při pohledu na

(standardizované reziduální odchylky)

		pocity.....					
		úspěch techniky	rozumné řešení	nutné zlo	neklid	ohrožení	jiné
dostavba dalších bloků	ano	8,3	7,7	-2,8	-8,7	-7,3	2,0
	ne	-6,7	-9,1	1,4	9,6	8,7	-2,8
	nevím	-1,9	1,6	1,6	-1,0	-1,6	,8

$\chi^2 = 301,565$; počet stupňů volnosti = 10; p-hodnota = ,000

Příznivci dostavby kladli na miskú vah argumenty jako tvrzení, že spotřeba elektrické energie ve společnosti stále roste a jaderná energetika je jedinou ekologickou a ekonomickou variantou. Dalším uváděným pozitivem byla připravenost plochy staveniště a optimistický předpoklad, že elektrická energie bude konečně pro Jihočechy zlevněná. Své argumenty měli i odpůrci. Byli toho názoru, že elektrická energie stejně nezlevní a jižní Čechy z dostavby stejně nic mít nebudou, navíc to bude pro celý kraj ekologická zátěž.

V roce 2008 bylo i na celostátní úrovni „jádro“ populárním energetickým zdrojem. Odráželo to zřejmě již výše zmíněnou evropskou „renesanci jaderné energetiky“. Jak vyplynulo z březnového průzkumu agentury STEM, v roce 2008 již více než 70 procent občanů Česka podporovalo další rozvoj jaderné energetiky v zemi (v roce 2004 to bylo 52%)¹². Podle stejného zdroje se pro dostavbu nových moderních jaderných bloků v Temelíně vyslovilo také téměř 70% dotázaných. Tento poměr se dosti zásadně odlišuje od čísel, která popisují situaci v regionu, kde se má dostavba realizovat. Svou roli patrně sehrává tzv. NIMBY efekt¹³, kdy lidé projevují svůj souhlasný postoj s většinovým názorem

¹¹ Standardizované rozdíly mezi pozorovanými a očekávanými četnostmi. Extrémní hodnoty tohoto ukazatele (zpravidla větší než 3) indikují závislost mezi řádkovou a sloupcovou proměnnou.

¹² http://byznys.lidovky.cz/cesi-chteji-jadro-a-to-i-volici-zelenych-d9v-/firmy-trhy.asp?c=A090402_152023_in_ekonomika_nev [cit. 2011-01-15]

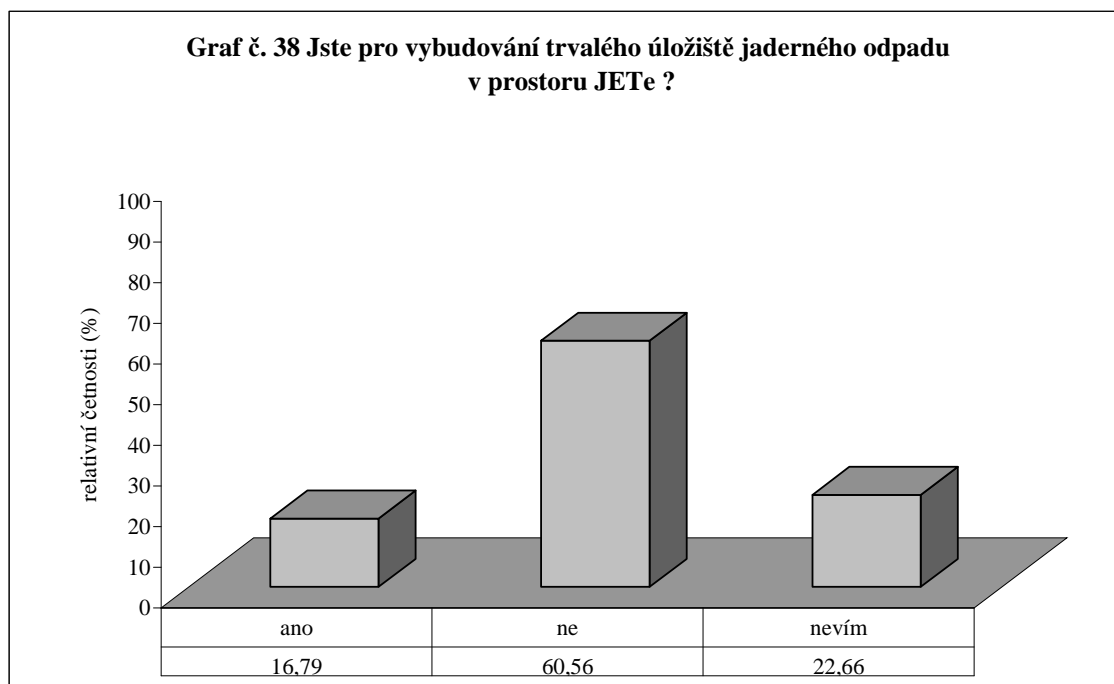
¹³ NIMBY = Not In My BackYard

na určitá opatření, ovšem za předpokladu, že se jich důsledky realizace těchto opatření bezprostředně nedotýkají.

Na rozdíl od dostavby dalších bloků jaderné elektrárny představovala výstavba úložiště jaderného odpadu v jižních Čechách jednoznačnější kauzu. V tomto případě byla v roce 2008 většina Jihočechů proti. Z grafu č. 38 je vidět, že nesouhlas vyslovilo 60% dotázaných. Odpůrci jako důvod udávali především obavy z vlivu úložiště na životní prostředí a na zdraví lidí. Z tabulek č. 9 a 10 vyplývá, že to byly opět spíše ženy mající pocit neklidu a ohrožení.

Zastánci výstavby úložiště, kterých bylo mezi dotázanými 17% (v této skupině převažují muži, kteří vidí v elektrárně rozumné řešení), používali při zdůvodnění svého postoje převážně technologicko-ekonomické argumenty, kterým však nelze upřít i určitý ekologický rozměr – „někam se to dát musí a odpadne nebezpečí při převozu na jiné místo“.

S názorem veřejnosti rezonoval i názor politické reprezentace Jihočeského kraje – tu část usnesení z roku 2004, která nesouhlasila s výstavbou úložiště, ponechali jihočeští zastupitelé v platnosti i nadále.

Tab. č. 9 Vztah mezi názorem na výstavbu úložiště a pohlavím respondenta

(standardizované reziduální odchylky)

		výstavba úložiště		
		ano	ne	nevím
pohlaví	muž	6,0	-4,4	-,3
	žena	-6,0	4,4	,3

$\chi^2 = 37,270$; počet stupňů volnosti = 2; p-hodnota = ,000

Tab. č. 10 Vztah mezi názorem na výstavbu úložiště a pocity

(standardizované reziduální odchylky)

		pocity.....					
		úspěch techniky	rozumn é řešení	nutné zlo	neklid	ohrožen í	jiné
výstavba úložiště	ano	1,5	4,7	-,8	-2,4	-4,0	-,2
	ne	-2,2	-5,5	,4	5,2	4,4	-1,6
	nevím	1,2	2,3	,3	-3,9	-1,6	2,0

$\chi^2 = 77,851$; počet stupňů volnosti =10; p-hodnota = ,000

4. DISKUSE A ZÁVĚR

Výsledky podobných průzkumů, které byly prováděny v zahraničí, často ukazují ambivalentní postoj veřejnosti vůči jaderné energetice (např. KASPERSON ET AL., 2001; WHITFIELD ET AL., 2009). Rovněž výsledky bakalářské práce zapadají do tohoto rámce. Na základě provedené komparace postojů v letech 2004 a 2008 lze konstatovat, že se jihočeská populace na „temelínské“ riziko z hlediska kvality života postupně úspěšně adaptovala. Ve svém regionu se „cítila bezpečně“, pravděpodobně i díky dobře prováděnému krizovému managementu a havarijnímu plánování. K myšlence dalšího rozšíření, tj. faktického zdvojnásobení jaderné elektrárny, se ale v roce 2008 stavěla nejednoznačně. Většina Jihočechů byla ovšem zásadně proti budování úložiště jaderného odpadu v jižních Čechách. V intencích Giddensova konceptu vyrobeného rizika to lze chápat jako reakci na objevující se vyrobené riziko nového druhu.

V roce 2008 bylo o adaptaci na „Temelín“ možné hovořit i na mezinárodní úrovni, jak lze dokladovat rozhodnutím Zemského kontrolního úřadu v Horních Rakousích. Ten začal prověřovat hospodaření patnácti českých a rakouských ekologických organizací, které dostávaly od hornorakouské vlády peníze na protitemelínskou kampaň. Kontrola měla prověřit „účelnost dalšího financování antitemelínské kampaně v době, kdy Temelín už dávno běží“¹⁴.

V době, kdy byla bakalářská práce dokončována, došlo k události, která výrazně ovlivnila vnímání jaderné energetiky a znovu otevřela otázku jejího rizika. Dne 11. března se silně otřásla Země pár kilometrů od východního pobřeží Japonska a následná vlna tsunami poničila i jadernou elektrárnu Fukušima, ze které začaly do okolí unikat radioaktivní látky. Z jaderné energetiky se opět stalo „horké politikum“ v celosvětovém měřítku. V diskusi se angažují jak profesionální politici, tak i laická veřejnost. Např. Evropská unie má po událostech v Japonsku v plánu otestovat veškeré jaderné elektrárny. Na potřebě testů bezpečnosti se shodli ministři a experti^{15, 16}.

V tomto kontextu je zajímavé, že problémy japonských atomových elektráren nijak neotřáslы důvěrou Čechů v energii získávanou z jádra. Dvojici tuzemských jaderných elektráren považuje stále za bezpečnou 69 % lidí. Většina zároveň nepociťuje z atomové

¹⁴ <http://zahranicni.eurozpravy.cz/2762-rakousko-prosetri-ceske-bojovniky-proti-temelinu/> [cit. 2011-01-20]

¹⁵ <http://www.novinky.cz/ekonomika/228135-nekere-reaktory-v-eu-neprojdou-testy-tvrdi-komisar.html> [cit. 2011-03-20]

¹⁶ <http://www.novinky.cz/ekonomika/228502-na-odstavce-nemeckych-reaktoru-mohou-energeticke-firmy-nakonec-i-vydelat.html> [cit. 2011-03-22]

energie obavy. Plyne to z výsledků internetového výzkumu, provedeného společností SANEP (Středisko analýz a empirických průzkumů)¹⁷, který proběhl v období od 16. do 19. března a oslovil skupinu 6 564 respondentů. Na dotaz, zda mají strach z jaderné energie, negativně odpovědělo 54% respondentů. Zároveň se 55% lidí domnívá, že Česká republika by se v rámci zvýšení své energetické nezávislosti měla zaměřit na zvýšení množství energie získávané z jádra. S vládní koncepcí, která v dlouhodobém horizontu počítá právě s dalším rozšiřováním jaderné energetiky, souhlasí 60% dotázaných. I přesto, že lidé nepochybují o bezpečnosti zdejších atomových elektráren, 59% z nich si myslí, že Česká republika by měla podobně jako Německo či Japonsko přezkoumat jejich bezpečnost. Dostatek informací pro případ jaderného ohrožení má podle průzkumu jen necelá třetina dotázaných (32%), nicméně předsedkyni Státního úřadu pro jadernou bezpečnost Daně Drábové, která tvrdí, že České republice žádné ohrožení nehrozí, důvěřuje 68% Čechů.

Výše uvedený průzkum reflektuje situaci na celostátní úrovni. Specifická data o postojích jihočeské populace, která byla předmětem zájmu této bakalářské práce, nejsou bohužel k dispozici. Nezbyvá tedy než spekulovat, nakolik výsledky průzkumu reprezentují i situaci na jihu Čech nebo zda je „poměr hlasů“ mezi celostátní a jihočeskou veřejností podobný, jako v případě postojů k rozšíření Jaderné elektrárny Temelín, diskutovaném v subkapitole III. 2. 5. této práce.

¹⁷ <http://www.protext.cz/english/zprava.php?id=13608> [cit. 2011-03-25]

5. PŘEHLED POUŽITÉ LITERATURY

- BLOWERS, A. (1999): Nuclear Waste and Landscapes of Risk. *Landscape Research*, 24 (3), p. 241-264.
- BUZAN, B., WAEVER, O., de WILDE, J. (2005): *Bezpečnost: nový rámec pro analýzu*. Brno: Centrum strategických studií. 267 s. ISBN 80-903333-6-2.
- DISMAN, M. (1993): *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum, Praha, 374 s. ISBN 80-7066-822-9.
- GIDDENS, A. (2000): *Unikající svět (Jak globalizace mění náš život)*, Sociologické nakladatelství (SLON), Praha. 135 s. ISBN: 80-85850-91-5.
- ELLIOT, S., TAYLOR, M., HAMPSON, CH., DUNN, J., EYLES, J., WLATER, S., STREINER, D. (1997): „It’s not because you like it any better“: Residents’ reappraisal of a landfill site. *Journal of Environmental Psychology*, 17, p. 229-241.
- KASPERSON, R. E., JHAVERI, N., KASPERSON, J. X. (2001): Stigma and the social amplification of risk: Toward a framework for an analysis, In: J. Flynn, P. Slovic, H. Kunreuther eds. *Risk, Media, and Stigma. Understanding Public Challenges to Modern Science and Technology*, pp. 9–27. London: Earthscan.
- KEBZA, V., SADÍLEK, P., ŠOLCOVÁ, I. (2004): Psychologické charakteristiky dospělé populace v okolí Jaderné elektrárny Temelín. In: Pecharová, E., Broumová, H. eds. *Hodnocení vlivu Jaderné elektrárny Temelín na životní prostředí*. JU v Č. Budějovicích, ZF. České Budějovice 14.–15. 10. 2004 (CD verze).
- KOLEKTIV (2006): *Sociálně ekologické a psychologické dopady Jaderné elektrárny Temelín na obyvatelstvo*. Zpráva o průběhu výzkumu v letech 2002-2005, manuskript, 101 s.
- KOPÁČEK, J., KUŠOVÁ, D., TĚŠITEL, J. (1993): Proměny jižních 1992 -1993 (třetí zpráva o stavu jihočeské populace). *Jihočeské listy*, 8. března 1993, str. 4.
- MASSAM, B. H. (2002): Quality of life: public planning and private living. *Progress in Planning*, 58, p. 141–227.
- STOFFLE, R. V., STONE, J. V., HEERINGA, S. G. (1993): Mapping risk perception shadows: defining the locally affected population for a low-level radioactive waste facility in Michigan. *Environmental Professional*, 15 (3), p. 316-333.

- TĚŠITEL, J., KUŠOVÁ, D., BARTOŠ, M., (2005): Temelín power plant as an unusual landscape structure. *Ekológia (Bratislava)*, 24, Supplement 1/2005, p. 139-149.
- TĚŠITEL, J., KUŠOVÁ D. (2010): Nuclear power plant of Temelín (Social dimension). In Knápek, J., Haas, R., Jílková, J. et al. *Enenergy for Sustainable Development II, CZ-AT EEG 2010: Research Papers of the Czech-Austrian Energy Expert Group*. Praha: Alfa Nakladatelství, p. 119-147.
- VAISHAR, A. (1999): Vývoj názorové hladiny obyvatelstva a prognóza sociálního rozvoje v oblasti vlivu energetické soustavy Dukovany – Dalešice. In: Hanus V. ed. *O vlivu provozu jaderných elektráren na životní prostředí*. Česká nukleární společnost a Česká vědeckotechnická společnost, Praha, str. 19-30.
- WHITFIELD, S. C., ROSA, E. A., DAN, A., DIETZ, T. (2009): The future of nuclear power: value orientation and risk perception. *Risk Analysis*, 29 (3), p. 425-437.

ABSTRAKT

KUŠ, M. *Jaderná elektrárna Temelín v kontextu environmentální bezpečnosti: bakalářská práce*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o.p. s., 2011. X s. Vedoucí bakalářské práce Ing. Jan Těšitel, CSc.

Klíčová slova: Jaderná elektrárna Temelín, vnímání rizika, sekundární analýza dat

Bakalářská práce popisuje proces adaptace jihočeské populace na riziko představované přítomností Jaderné elektrárny Temelín v regionu. Má charakter sociologické empirické studie porovnávající situaci ve dvou časových horizontech 2004, 2008. Porovnání je založeno na sekundární analýze dat. Na jejím základě je možné konstatovat, že jihočeská veřejnost jadernou elektrárnu fakticky přijala. K myšlence jejího dalšího rozšíření se ale v roce 2008 stavěla nejednoznačně. Většina Jihočechů byla proti vybudování úložiště jaderného odpadu v jižních Čechách. Dosažené výsledky se tak neodchylují od zjištění většiny podobných průzkumů prováděných v zahraničí, které také ukazují ambivalentní postoj veřejnosti vůči jaderné energetice.

ABSTRACT

KUŠ, M. *Nuclear Power Plant of Temelín in the Context of Environmental Security: Bachelor thesis*. České Budějovice: The College of European and Regional Studies, o.p.s., 2011. X p. Supervisor: Ing. Jan Těšitel, CSc.

Key words: Nuclear Power Plant of Temelín, risk perception, secondary data analysis

Bachelor thesis describes the adaptation process of the South Bohemia population to the risk induced by the presence of the Nuclear Power Plant of Temelín within the region. The thesis has a character of empirical study comparing situation in two time horizon – 2004 and 2008, building on secondary data analysis. Referring to the results of the analysis, it is possible to state that the nuclear power plant was in fact accepted by the public. However the public is ambivalent to the suggestion of power plant extension. Most of South Bohemians refused the idea of building nuclear wastes repository within the region. Results presented by the thesis do not differ from those achieved by most of similar polls conducted worldwide that document ambivalence in attitudes of public to the nuclear power.